

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı

20 Ekim 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, 2019 yılında tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgınının etkilerinin devam etmesi nedeniyle toplantı öncesinde aldıkları ilave fiziki tedbirlere, Komisyon salonundan daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan Tören Salonu'nu bu yıl da bütçe müzakerelerinin gerçekleştirilmesi için tahsis eden TBMM Başkanı Mustafa Şentop'a teşekkür ettiğine; 2022 yılı bütçe görüşme takvimine ve bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını ve sağlık içinde geçmesini temenni ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, bütçe görüşmeleri sırasında salona sınırlı sayıda danışman alınacağına ve Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin, salonun fiziki kapasitesinden dolayı Komisyon üyelerinin yerlerine oturmamaları konusunda hassasiyetlerini beklediklerine ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin (1/282) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşme

IV.- KARARLAR

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin (1/282) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanmasının elzem olduğunu düşündüğüne ve görüşmelerde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin kabul edilen kararlara niçin katılmadığını kayda geçirmek istediğine ilişkin açıklaması

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, milletvekillerinin konuşmalarında kameraların görüntü almamasını mantıklı bulmadığına ve bunun kabul edilebilir olmadığına ilişkin açıklaması

VI.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) hakkında sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

4'üncü Toplantı

20 Ekim 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 13.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

2019 yılında tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgınının etkilerinin devam etmesi nedeniyle toplantı öncesinde aldıkları ilave fiziki tedbirlere, Komisyon salonundan daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan Tören Salonu'nu bu yıl da bütçe müzakerelerinin gerçekleştirilmesi için tahsis eden TBMM Başkanı Mustafa Şentop'a teşekkür ettiğine; 2022 yılı bütçe görüşme takvimine ca bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını ve sağlık içinde geçmesini temenni ettiğine;

Görüşmeler sırasında salona sınırlı sayıda danışman alınacağına ve Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin, salonun fiziki kapasitesinden dolayı Komisyon üyelerinin yerlerine oturmamaları konusunda hassasiyetlerini bekleediklerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin (1/282) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşmeler yapıldı.

Müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakikayla sınırlandırılması, öngörülen sürelele bağlı kalınması kaydıyla bu sürenin Komisyon üyeleri arasında paylaşılarak kullanılabilmesi,

Sayın Bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarının otuz dakika, sorulara verecekleri cevapların otuz dakikayla sınırlandırılması,

Söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

Komisyonda üyesi olmayan milletvekillerinin söz almasıyla alakalı olarak her bir siyasi partinin Komisyondaki üye sayısının en fazla 2 katına kadar üye olmayan milletvekillerine söz verilebilmesi, söz kaydının müzakerelerinin başlamasını takiben iki saat içinde kendi siyasi parti gruplarıyla istişare edilerek Komisyon Başkanlık Divanına başvurmak suretiyle yapılması, bu süreden sonra yapılacak başvuruların dikkate alınmaması,

Komisyon görüşmelerinin günlük programda belirlenen şekilde tamamlanabilmesi amacıyla Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin konuşma sürelerinin sınırlanabilmesi hususunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakikayla sınırlandırılması,

İç Tüzük'ün 33'üncü maddesine göre tam tutanak tutulması,

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi görüşmeleri sırasında bağlı cetvellerde veya hazine yardımlarında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

Gerekli hâllerde ivediliği olan tekliflerin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi,

Kabul edildi.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanmasının elzem olduğunu düşündüğüne ve görüşmelerde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin kabul edilen kararlara niçin katılmadığını kayda geçirmek istediğine ilişkin açıklama yaptı.

Samsun Milletvekili Erhan Usta, milletvekillerinin konuşmalarında kameraların görüntü almamasını mantıklı bulmadığına ve kabul edilebilir olmadığına ilişkin açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.37'de toplantıya son verildi.

20 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.07

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Sayın Bakan Yardımcımız ve Sayın Strateji ve Bütçe Başkanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınının çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 4'üncü birleşimini açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, 2019 yılında tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgınının etkilerinin devam etmesi nedeniyle toplantı öncesinde aldıkları ilave fiziki tedbirlere, Komisyon salonundan daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan Tören Salonu'nu bu yıl da bütçe müzakerelerinin gerçekleştirilmesi için tahsis eden TBMM Başkanı Mustafa Şentop'a teşekkür ettiğine; 2022 yılı bütçe görüşme takvimine ve bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını ve sağlık içinde geçmesini temenni ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Gündemimizde (1/281) esas numaralı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve (1/280) esas numaralı 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından Komisyonumuza sunuşu bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumuna ve olursa tabii, esas üzerindeki söz taleplerine geçmeden önce, bu sene gerçekleştireceğimiz bütçe görüşmeleriyle ilgili sizleri kısaca bilgilendirmek istiyorum.

Malumlarınız olduğu üzere bütçe müzakereleri Plan ve Bütçe Komisyonumuzda yaklaşık bir aylık bir sürede oldukça yoğun bir tempoda ve ardı ardına devam eden toplantılarla gerçekleşmektedir. Bu sene yapacağımız görüşmelerde merkezî yönetim kapsamındaki 224 kamu idaresine ait bütçe, 226 kuruma ait kesin hesap, 4'ü genel denetim raporu olmak üzere toplam 198 Sayıştay raporunu ele alacağız.

Değerli milletvekilleri, diğer taraftan 2019 yılında tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgınının etkilerinin devam etmesi nedeniyle biz de geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da birtakım ilave tedbirler aldık. Şimdi kısaca bu tedbirlere de değinmek istiyorum.

Öncelikle, bu sene de bütçe görüşmeleri için, mevcut Komisyon salonumuza göre daha geniş ve tavan seviyesi yüksek olan şu anda bulunduğumuz Tören Salonu'nu kullanacağız. Bu süreçte salonu bizlere tahsis eden ve teşrif ettiren Sayın Meclis Başkanımız Mustafa Şentop Beyefendi'ye ve Türkiye Büyük Millet Meclisi idari teşkilatına teşekkürlerimi sunuyorum. Gerçekten kısa sürede başarılı bir hazırlık yapıldı. Tören Salonu'na milletvekillerimiz ve bizlere ismi belirtilen bürokratlar dışında giriş imkânı olmayacak. Tören Salonu'na girişe özel turnike ve giriş kartları ayarlandı. Yine,

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

yan tarafta bulunan küçük salona görüşmelerin bürokratlar tarafından canlı olarak takibi amacıyla bir sistem kurduk. Tabii, PCR test sonuçları ve HES kodları ilgili birimler tarafından katılımcılardan talep edilecek. Yine bu süreçte kamu idareleri tarafından sunulan dokümanların bir kısmını ve Sayıştay raporlarını dijital ortamda sizlere dağıttık. Gündemdeki bütçesi görüşülecek kamu idarelerinin bütçe dokümanlarını da sizlere yine dijital ortamda dağıtmaya devam edeceğiz.

Özet olarak, bulaş riskinin en aza indirilmesi için elimizden gelen fiziki tedbirleri almaya çalıştık. Bu sene, bütçeye ekli dokümanlar bütçe sunuşundan iki gün önce elektronik ortamda sayın üyelerimizin makamlarına dağıtılmıştır. Kısa sürede bu dokümanların hazırlanması ve dağıtımının sağlanması konusunda gösterdikleri hassasiyet ve gayret için Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza ve teknik ekibe teşekkür ediyorum.

Bu hususların ardından, kısaca görüşme takvimine de değinmek istiyorum. 2022 yılı bütçe görüşmeleri bugün, Bütçe Kanunu Teklifi ve Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Cumhurbaşkanını Yardımcımız Sayın Fuat Oktay tarafından Komisyona sunumuyla başlıyor. Bütçe sunumundan sonra verilecek altı günlük aranın ardından, 26 Ekim Salı günü Bütçe Kanunu Teklifi ve Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler gerçekleştirilecek. Ardından, 27 Ekim Çarşamba günü Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Sayıştayın bütçesi görüşülecek ve yine dört günlük bir ara verip 1 Kasım Pazartesi gününden itibaren, takvimde yer alan kurumlarımızın bütçe ve kesin hesaplarını görüşeceğiz. Takvim zannediyorum tüm üyelerimize dağıtıldı, dağıtılmadıysa hemen bir an önce dağıtımını yapalım. Takvimde her günde 1 bakanlık ve ilgili kurumları olacak şekilde planlanan programa göre görüşmeleri 26 Kasım 2021 Cuma günü tamamlamayı planlıyoruz.

Ben, şimdiden, yapacağımız bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını ve hepimiz için sağlık içinde geçmesini temenni ediyorum. Verimli bir Komisyon süreci diliyorum. Bütçeler biliyorsunuz parlamentoların varlık sebeplerinin başında geliyor. Dolayısıyla çok önemli bir süreci hep birlikte bütün grupların katkısıyla tamamlamayı öngörüyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi de usul hakkında söz talepleri varsa karşılayacağım.

Söz talepleri var.

Sayın Abdüllatif Şener'den başlayarak usul hakkındaki söz taleplerini karşılayacağım.

Buyurun Sayın Şener.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin (1/282) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin görüşme

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımız, değerli bürokratlar; her şeyden önce, bugün, 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2020 yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmeleri Komisyonumuzda başlamış bulunmaktadır. 2022 yılı bütçesinin ülkemize ve tüm kurumlarımıza hayırlı olmasını şimdiden temenni ediyorum ve faydalı olacak bir bütçenin bu Komisyondan geçmesi dileklerimi ifade etmek istiyorum.

Usulle ilgili konuya girmeden önce yine usulü de içerecek şekilde küçük bir noktada durmak istiyorum, bir noktaya dikkat çekmek istiyorum. Bir kere, Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama erkini ifade etmektedir ve ayrı bir erkdir. Yürütmenin yasama üzerinde bir gücü olmaması gerekir Anayasa gereğince ama işe başlarken idarenin yasama üzerinde hava estirdiğini hissediyorum. Birincisi, bu Komisyonun bunu sağlaması lazım yani bu havayı, bu atmosferi sağlaması lazım. Şimdi,

buraya gelirken arabadan, kapının 2 girişini emniyet kesmiş ve “Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız gelecek kimseyi koymuyoruz içeri.” diyor. Sayın Cumhurbaşkanının geldiği günlerde Meclisin altüst olduğunu, her tarafın korumalarla dolduğunu, koridorun bir tarafından öbür tarafına geçişin bile imkânsız hâle geldiğini biliyoruz. Bu sorunun da Komisyonumuzdan öte elbette Meclis Başkanlığının sorunu olduğunu düşünüyorum çünkü Meclis Başkanlığı talimatları öyle veriyor. Ama bu atmosferin, bu havanın gerek Cumhurbaşkanının gelişinde gerek Cumhurbaşkan Yardımcısının hatta bakanların gelişinde, Meclisin mehabetine ve bağımsız bir erk olma niteliğine uygun olmadığını düşünüyorum. Bir kere, bakanlarla beraber gelen korumaların, burada ayrı bir kapı yoktur, içeriye nezaret edecek şekilde kapıda yığılmaları, bizim gelip geçişimizin bile güçleşmesi bence bir sorundur. Ben öğrencilik yıllarımı hatırlıyorum, o dönemlerde fakülte binasına emniyet güçlerinin girmesi yasak olduğu için güvenlik nedeniyle dekanlık karar almıştı, fakültenin bahçesinde güvenlik güçleri dolaşabiliyordu ve o sene bir yıl boyunca, sırf bahçedeki güvenlik görevlilerinin fakülte binasından uzaklaşmasını sağlamak için öğrenciler boykot yapmışlardı. Bu doğrudur, yanlıştır demiyorum bir uçtan öbür uca da savrulmayalım elbette ama bana kalırsa Komisyonumuzun gerekli tedbirleri alması lazım. Tüm güvenlik birimlerinin ana giriş kapısının dışında bulunması lazım. Buraya gelen bakanlar bizim misafirimiz zaten, nezaket sınırları içerisinde müzakere etmeyi Komisyon üyelerimizin hepsi, milletvekillerimiz zaten biliyor. Güvenliğin ve güvenliğin içinde de kimlerin olduğunu bilmediğimiz birtakım kalabalığın burada birikmesi milletvekillerinin özgürce konuşmalarına dahi müdahaledir, oy vermelerine dahi müdahaledir bana kalırsa. Bu konuda gerekli tedbiri Komisyon Başkanlığımızın alacağını umut ediyorum.

İkincisi, bu Sayıştay raporları. Sayıştay, Anayasa gereği Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapar, bütçe denetimini yapar ama maalesef bu sene önümüze gelen Sayıştay raporlarından ben hiç memnun kalmadığımı, mutlu olmadığımı söylemek isterim. Önceki raporların da biraz kontrollü olduğu kanaatindeydim, bunu daha önce de ifade ettim ama bu seneki Sayıştay raporları tamamıyla kontrollü bir niteliğe bürünmüş ve buraya gelmiştir. İşte bir inceleme, denetleme, raporları gözden geçirme komisyonu kurulmuş, denetçilerin raporları mümkün olduğu kadar siyasetin az bilgi edinmesini sağlayacak şekilde kısaltılmış, veriler hiç zikredilmemiş. Başkanlığınız tarafından da önümüze, odalarımıza bu raporlar geldi özetleri itibarıyla ve gene geniş şekilde. Şimdi, bu raporlar, Meclisin adına denetim çalışmaları yapan Sayıştayın Komisyon çalışmalarımıza katkı sağlayacak nitelikte hazırlanmadığını gösteriyor. Bu, baştan işi sakatlıyor yani buradaki bütçe görüşmelerini baştan sakatlayan bir durumdur. Onun için bu raporların, bence, Komisyon tarafından, Komisyon Başkanlığı tarafından Sayıştaya iade edilmesi ve düzgün ve burada konuştuğumuz konularla ilgili verilere ulaşacağımız nitelikte hazırlanarak buraya gönderilmesi talep edilmeliydi. Eğer bu talep edilemiyorsa “Biz, iktidar çoğunluğu olarak, yürütmeye, yürütmenin talimatlarına göre şekillendirdiği Sayıştay da ona göre raporu hazırlamış, bunu değiştiremiyoruz.” diyorsanız burada bir kere çalışmaların sağlıklı yürütmesini baştan sakatlamış olmaktadır. O bakımdan başta Komisyonumuz olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi yetkilerini koruma konusunda cesur ve kararlı olması lazımdır. Bu cesaret ve kararlılığı da başta Sayıştay raporlarında göstermesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya)– İkincisi, başka bir konu var: İşte geçen sene âlâyıvalayla program bütçeye geçtik “Bu program bütçe şu kadar faydalıdır, bu kadar iyi olacaktır, işte kamu yönetimini bu kadar etkinleştirecektir.” diye dünya kadar söz dinledik, nutuk dinledik ve şimdi bir program bütçeye geçildi diye bir bütçe geldi. Yani bakıyorsunuz, bütçe cetvellerinde rakamlar falan hepsi global yani detaylar yok, alt detaylar yok. Komisyonumuzdan ve Meclisten ne kaçırılmaya çalışılıyor da alt detaylardan uzaklaşmıştır? Global rakamlar yetmez, onun içerisine her şeyi dolduruyorsunuz. Spesifik bir alanı görmek istediğinizde göremiyorsunuz. Hâlbuki “program bütçe” dediğiniz şey, alt detayları

da gösterir; program, alt program, proje, faaliyet şeklinde tüm detayları gösterecek nitelikte olur. Onun için, bütçe müzakereleri bu genel sunuştan önce tamamlanmadan, yine aynı şekilde, Başkanlığımızın talebiyle bu alt detayları göreceğimiz şekilde yeniden buraya gönderilmesini talep etmenizi bekliyorum ve işin gereği de budur diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Garo Paylan, usul üzerinde söz talebiniz var.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekili arkadaşlarım, sizleri saygıyla selamlıyorum. Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcısı, sayın bürokratlar sizleri de saygıyla selamlıyorum. Basının emekçileri, sizleri de saygıyla selamlıyorum, bu dönemde önemli görev yapacaksınız.

Aynı zamanda, Sayın Başkan, sivil toplum kuruluşu temsilcilerini, sendika temsilcilerini, meslek örgütü temsilcilerini de selamlamak isterdim.

Şimdi, bütçesini yaptığımız çiftçileri, emekçileri, emeklileri, emeklilikte yaşa takılanları, ataması yapılmayan öğretmenleri de selamlamak isterdim ama şu anda gördüğüm kadarıyla bu salonda halk yok, emekliler yok, şu anda ay sonunu getiremeyen memurlar yok, ataması yapılmayan öğretmenler yok ve onların temsilcileri yok.

Çiftçiler şu anda tarlaya gübre atamıyor değerli arkadaşlar, çiftçiler gübre atamıyor şu anda. Gübre 1.600 liradan 8 bin liraya çıkmış durumda, gübre atamıyor, onların temsilcileri burada yok Sayın Başkan. Niçin burada olmadıklarının cevabını sizden talep ediyorum Sayın Başkan.

Bakın, değerli arkadaşlar, bütçe hakkı demokrasilerde olmazsa olmaz bir haktır, siz de teslim ettiniz Sayın Başkan. Meclislerin varlık sebeplerinin en önemlisi bütçe hakkıdır ve meclisler bütçe hakkı mücadelesi üzerine kurulmuştur. Çünkü geçmişte krallar, padişahlar, tek adamlar keyiflerince halktan vergi toplarlardı, vergiyi yoksullara istedikleri gibi yüklerlerdi ve topladıkları vergilerle saraylar yaparlardı, yandaşlarını ihya ederlerdi, derebeylerini ihya ederlerdi. İşte, buna karşı olan halkın mücadelesiyle bütçe hakkı halk adına meclislere alınmıştır Sayın Başkan ve biz de şu anda o mücadelenin sonucu olarak bu hakkı kullanıyoruz.

Bakın, ama şu anda baktığımızda, şu Mecliste -ben 7'nci bütçeyi görüşüyorum, bir de ara dönem bütçesi geçirdik, 8'inci bütçe- bütçeye olan ilginin en düşük olduğu dönemi yaşıyoruz. Neden? Çünkü bu Meclisin, bu bütçede, sarayın gönderdiği adaletsiz ve vicdansız bu bütçede, bir virgül değiştirebileceğine dair bir inanç yok değerli arkadaşlar. Çünkü saray, bu bütçe tercihlerinde sarayları, şatafatları, ağır güvenlikçi politikaları, yandaşları ve faizi esas almış ve yüzde 1'i zenginleştirmeyi esas almış. Buna karşın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, müzakereleri daha sonra yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değil Başkan, usul, usul, tam da usul Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, usulle alakası olmayan şeyler söylüyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tam da usul Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, usule ilişkin konuşalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İşte, yüzde 1'i ihya edecek bir bütçeye karşı, halkın bu tercihleri değiştirmesi gücü vardır Sayın Başkan, bizler bunu kullanacağız. Ama şu anda burada AKP-MHP çoğunluğu, el kaldırıp, el indirip -geçen yıllarda olduğu gibi- bir virgül değiştirmeden bu bütçeyi geçirecek gibi duruyor. Bu açıdan değerli arkadaşlar, halkın temsilcilerinin bu bütçe görüşmelerine katılması gerekiyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Usulle alakası yok Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ben uyardım.

Sayın Paylan, usule ilişkin devam edelim lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Usule ilişkin konuşuyorum Sayın Başkan, tam da usule ilişkin konuşuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir ay boyunca içerikle ilgili müzakereler yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şu anda bu salonda çiftçiler yok. Var mı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hangi dönemde geldi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sendikalar var mı? Sivil toplum örgütleri var mı? Meslek örgütleri var mı değerli arkadaşlar, meslek örgütleri? Meslek örgütleri var mı? Yok, hiçbiri yok. İşte bunların olmasıyla bu bütçedeki tercihlerin değişebileceğini düşünüyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ne alakası var Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz Sayın Paylan.

Değerli arkadaşlar, usule ilişkin fikirlere ben cevap vereceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Usule ilişkin konuşuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz yorulmayın, bitirdiği zaman arkadaşlarımız ben bu konulara cevap vereceğim. Ama rica ediyorum usule ilişkin konuşmaya devam edin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Usule ilişkin konuşuyorum. Sayın Başkan, bu amaçla...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şov yapıyor Sayın Başkan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bu nedir ya? Oturun bir ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Usulle alakalı konuşsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ben cevap vereceğim usule ilişkin hususlara, lütfen müdahale etmeyelim.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bu amaçla hem Meclis Başkanlığımıza hem de Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına bir dilekçe verdim. Dilekçemde halkın temsilcilerinin, STK'lerin, sendikaların, sivil toplum örgütlerinin bu bütçe görüşmelerine katılması talebinde buldum değerli arkadaşlar.

SALİH CORA (Trabzon) – Daha önce var mıydı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Olsun değerli arkadaşlar.

SALİH CORA (Trabzon) – Memurun temsilcisi var mıydı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, ikinci talebimiz Sayın Başkan...

SALİH CORA (Trabzon) – Biz buradayız. Biz onların temsilcisiyiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, bir müsaade...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, bir müsaade edelim lütfen, bu konulara ben cevap vereceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Cora, sakin ol.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, bu benim görevim Başkanlık Divanı olarak, Başkanlık olarak. Usule ilişkin hususlara ben cevap vereceğim.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ikinci talebimiz: Biliyorsunuz şu anda -yıllardır talep ediyoruz- bu bütçe tartışmaları özellikle dünya meclislerinde yani demokratik ülke meclislerinde mesela Amerika’da, İngiltere’de, Avrupa’nın pek çok ülkesinde komisyon aşamasında halka canlı yayınlanır. Neden canlı yayınlanır? Kim sermayeden yana, kim yüzde 1’den yana, kim halktan yana, halk görsün diye yayınlanır. Kim ağır güvenlikli politikalarından, savaşlardan; kim barıştan yana, halk görsün diye yayınlanır. Kim gençlerden, kadınlardan, emekçilerden, yoksullardan yana; kim yandaşlardan yana, halk bunu görsün diye canlı yayınlanır. Şu anda gördüğüm kadarıyla, siz bu bütçe görüşmelerini –yeniden- halka canlı olarak yayınlamıyorsunuz ve bu da demokrasimiz için büyük bir eksiklik. Değerli Başkanım. Bu bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanarak halka açılması gerekir ve halkın hakemliğine sunulması gerekir. Bunun da internet ortamında çok kolay yapılabilecek yöntemleri var. 2021 yılı dünyasında yaşıyoruz, bunun pek çok mecrası var, biliyorsunuz. Bununla ilgili de hâlâ vaktimiz var, gelecek salı gününe kadar gerekli girişimlerde bulunularak bütçe görüşmelerinin halka ulaşması için, canlı yayınlanması için alt yapının kurulmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Üçüncü, son talebimiz, çok kısa, bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kısaca, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, biliyorsunuz, biz 2022 yılı bütçesini görüşeceğiz, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bunu sunacak ama sunuşta da gördüğüm kadarıyla bütçe kesin hesabıyla ilgili çok küçük bir bölüm var veya yok; onu göreceğiz az sonra, okuyacaklar Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, hep 2022 yılı bütçesi üzerinde konuşuyor.

Şimdi, baktığımızda, geçen yıllardaki tecrübemizde de sabittir, 2020 yılı kesin hesabıyla ilgili hiçbir Bakanımız fazla bir süre ayıramıyor, biz de bunun müzakeresini yapamıyoruz; hep geleceğe dair “şunu yapın, bunu yapın” üzerine eleştirilerimizi yapıyoruz. Oysa, olması gereken, hem 2022 yılı bütçesini görüşmemizdir hem de ayrı bir şekilde 2020 yılının hesabını sormamızdır, kesin hesabını görüşmemizdir. Bu açıdan, 2020 yılı kesin hesabını görüşmek üzere bir alt komisyonun kurulmasını talep ediyoruz Sayın Başkan. Alt komisyonda 2020 yılının hesabını görelim, bu Komisyonda da 2022 yılı bütçesini görüşelim diyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçe görüşmeleri eğer bu şartlarda yapılırsa halka ulaşır ve burada sarayın yaptığı vicdansız tercihleri de değiştirebiliriz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erhan Usta, usul üzerinde...

Buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşmelerimizin, 2022 yılı bütçemizin hepimize, milletimize hayırlı olmasını da niyaz ediyorum.

Şimdi, bu son Anayasa değişikliğinden önce, Sayın Başkan, siz de çok iyi biliyorsunuz ki planlama kökenlisiniz, Kalkınma Bakanlığı yaptınız, Anayasa’da “Milli Bütçe Tahmin Raporu” diye bir ifade vardı ve aslında “bütçe” dediğimiz doküman “Milli Bütçe Tahmin Raporu” dediğimiz -şu en son, mesela 2017 yılı gerekçesini de gösterebilirim- şu “Kaynak Harcama Dengesi” dediğimiz tablodur ve bütçe de aslında esas itibarıyla baktığınızda bunun ekidir. Yani tamamı, ekonominin genelinde, kamusuyla, özeliyle ne olacağına ilişkin bir rapordur bu. Şimdi, Anayasa’dan bu hüküm çıkartıldı 2018 değişikliğiyle. Tamam, Anayasa’dan çıkartılabilir ama bunun Anayasa’dan çıkartılmış olması bu raporun verilmemesi anlamına gelmiyor. Daha sonra hem gerekçelerde- bu raporun “Kaynak Harcamalar Dengesi” yani “Milli Bütçe Tahmin Raporu” dediğimiz raporun artık şu dokümanların başına konulmadığını görüyoruz. Bu, büyük bir eksiklik yani bu şeyin illa Anayasa hükmü olması gerekmiyor konulması için. Bu, dünyada olan bir şey, Türkiye’nin de bir geleneği yani bütçeye geçtiğimiz yıldan beri -kaç yılsa- ondan beri, başından itibaren olan bir gelenek; gelenek olmanın ötesinde bu bir zorunluluk. Niye bir zorunluluk? Çünkü biz burada bütçe olarak kamu dengelerini yapıyoruz, devletin harcayacağı parayı yapıyoruz ama bu ülke geneli için yekûnde bir yere oturuyor. Dolayısıyla kamusu ile özel sektörüyle -işte, yeni yıl neyse şu anda 2022’yi konuşuyoruz- 2022 yılında neyin olup biteceğini özet olarak gösteren... Tabii, bunun altında dünya kadar çalışma var, bu çalışmayı şu andaki ismiyle Strateji ve Bütçe Başkanlığı yapıyor, altında bir sürü iş var ancak bu özet tablonun buraya niye konulmadığı konusu son derece önemli. Yani bunun olması lazım, aslında arkasındaki, bu tablonun, hatta bir anlamda -bir anlamda diyorum turnak içerisinde- eki gibi olan bütçeyi görüşüyoruz, bu tablo konulmuyor, bunun ben büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum Sayın Başkan. Bu konu lütfen tekrar düşünölsün. Bu konu siyasi bir konu falan değil, bu konu bu ülke açısından önemli bir konu. Bakın -biraz tekniğe girmek istemiyorum- bunu koymamayı âdet hâline getirirsek bizim 17 Ekim tarihinde, en son tarih itibarıyla Meclise verdiğimiz bütçeyle yani o yıl için programlanan ekonomi arasında, genel denge arasında bir kopukluk olabilir, bu risk vardır. 17 Ekim gecesi yani bütçe verileceği gün, aslında her şey bağlanmış demektir. Bunun gecikmesi durumunda daha sonra istediğiniz kadar 2022 yılı program tahminiyle oynayabilirsiniz, böyle bir riskle karşı karşıyadır, hâlbuki bunun olmaması gerekir.

Şimdi, bunun devamı olarak da bir de şöyle bir kitabımız vardı bizim: Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar kitabı. Yani bu kitap yaklaşık altmış yıldır falan 17 Ekim tarihinde yayımlanır, Meclis görüşmesi olmasa bile, basının merak ettiği, milletvekillerinin talep ettiği, yıllarca, bu, şu kitap -teknik koordinasyonu da yürütmüş bir idareci olarak, eski bir idareci olarak söylüyorum- 17 Ekim tarihinde çıkardı. Şimdi, burada da enteresan bir şey oldu. Son iki yıldır, üç yıldır bunun hangi tarihte çıktığını bilmiyoruz. Ben bunu sordurdum 17 Ekim bütçe verildikten sonra Strateji ve Bütçe Başkanlığı ofisine, bizim ofisimiz sordurdular; bunun hazır olmadığını, işte on-on beş gün içerisinde çıkacağı ifade edildi. Böyle bir şey olmaz. Yani bakın, şimdi hangi yüzyıldayız? Hadi gelenekleri falan her şeyi altüst etmeyi âdet hâline getirmiş bir iktidar var, onları falan da bir kenara bırakıyorum. Ya, bu bir bilgilendirme, şeffaflık açısından önemli bir şey ve bu kitap çıkıyor; zaten bu kitap çıkmadan bu bütçeyi hazırlayamazsınız ve çıkan bir kitabın milletvekillerinden ve kamuoyundan gizlenmesinin veya -bir gizleme ise bu- bunu önemsememenin ben mantığımı anlayamıyorum Sayın Başkan. Şimdi, bizim buna hazır olarak gelmemiz lazım, şu kitabın elimizde olması lazım. Bu, bilenler için çok kıymetli bir kitaptır, çok önemli bir şeydir, bilgileri içerir ve bu da hem şeffaflık adına hem kamuoyunun bilgilendirilmesi adına hem de devletin bir geleneği, usulü adına bunun olması lazım. Bunda da bize eğer bir bilgi verilirse... Yani bu artık bir önemsememekten mi kaynaklanıyor veya nedir bunun hakikaten sebebi, ben bunu çok merak ediyorum ama bunlar inşallah bilinçli tercih değildir. Böyle olursa yanlış olur, yazık olur, böyle olmamasını talep ediyoruz.

Diğer bir konu gündeme getirmek istediğim, Sayın Başkan, bütçenin ilk günündeyiz, tabii bugün soru-cevap olmayacak, bugün Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı sunuşunu yapacak ama işte genelini 26'sında görüşmeye başlayacağız. Tabii önce bakanların sunuşları oluyor veya işte, buraya iktidar adına gelen Cumhurbaşkanını Yardımcısı veya bakanlar oluyor zaten, ondan sonra bir de biliyorsunuz biz değerlendirmelerimizi yapıyoruz, daha sonra soru-cevap oluyor. O soru-cevap kısmı hakikaten bizim sorularımıza cevap olsun. Yani ilk kısmında elbette icraatlarını anlatabilirler, istediği şekilde konuşuyorlar, zaten ona kimsenin bir şey dediği yok ama sonraki kısımda, bizim sorularımıza yönelik olması konusunda Başkanlığımızdan hassasiyet gösterilmesini talep ediyoruz. Öyle olursa daha verimli bir iş yapmış oluruz, öyle olursa biz de buradan konuşurken daha -diyelim ki- dikkatli konuşuruz. Niye? Çünkü ben yanlış bir şey söylersem, işte, orada cevabı verilecek diye konuşurum. Ama 2'nci defa söz aldığımda, sonradan söz aldığımda da yine bildiğini söylerse, bizim değerlendirmelerimizin dışındaki hususları söylerse olmaz. O, birinci kısımda olacak bir şeydir, bu usulü de korumak lazım. Geçen yılki sorularımızın cevapları hâlâ gelmedi. Yaklaşık, işte, son günden itibaren bakarsak on bir ay geçti yani on bir ayda cevaplanamayacak kadar zor mu soru sorduk biz, bilmiyorum. Niye bunu yapmıyor? Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı da nihayetinde bütün bu bakanlıkların, işte, Sayın Cumhurbaşkanını adına tepesindeki kişi, kendisi de bilsin yani burası Parlamento ve siz de iktidar, yürütme organısınız, burada karşılıklı bir işlem yapılıyor, bir iş yapılıyor, Meclisin bütçe hakkı var ve bu soruların cevaplarının gelmesi gerekir. İçerisinde çok teknik sorular var yani çok teknik sorularımızın cevapları dahi bize gönderilmiyorsa bu da bir yanlışlıktır, olmaması lazım. Yani bir devlette böyle şey olmaz, modern devletlerde de olmaz, modern olmayan devletlerde olmaz.

Burada üçüncü konu olarak da Sayın Başkan, geçen yıl, yanlış hatırlamıyorsam 1 trilyon 346 milyar liraya bütçeyi bağlamıştık, Meclisten öyle çıkmıştı 2021 yılı bütçesi; 1 trilyon 346 milyar. Şimdi, bizim önümüze gelen dokümanlarda, işte, orta vadeli programlarda ve diğer dokümanlarda 2021 yılı harcamasının 1 trilyon 506 milyar lira olarak tahmin edildiği konusunda Hükümet bizimle bir bilgi paylaşıyor. Ne kadar? Ödeneğin 160 milyar lira üzerinde. Yani biz burada bir ay uğraşıyoruz, yaklaşık on beş yirmi gün Genel Kurulda uğraşıyoruz, daha önceki bizim çalışmalarımıza bakarsak en az iki aylık bir emek var; bir bütçe yapılıyor, bu bütçenin bakanlıklar bazında dağılımı yapılıyor, bu bütçeye bir tavan konuluyor. Ondan sonra, işte -bütün modern demokrasilerde öyledir- bütçe hakkı Meclisindir diyoruz fakat Meclise hiç sormadan, danışmadan; idare şu anda bize -bu geçmiş yıllarda da böyleydi maalesef- sormadan, etmeden diyor ki: "Ben bu ödenekleri 160 milyar lira aşacağım." Bilmiyorum ben kaçırdım mı yani bize bir ek ödenek için gelindi mi? Yani şu Parlamentodan, verilen ödenek yüzde 11,9 üzerinde harcama yapmaya yetki alındı mı? Bu yetkisiz harcama nasıl yapılıyor? O zaman, burada, Sayın Başkan, bakın, biz hakikaten çok emek veriyoruz -arkadaşları bilmiyorum- yani muhalefet milletvekillerinin tamamı, emin olun, şimdi bir aydır buna çalışıyoruz. Bundan sonraki önümüzdeki bir ay, bir buçuk ay gece gündüz çalışacağız. Yani hazırlıklar yapıyoruz; uzmanlarımızı, danışmanlarımızı çalıştırıyoruz, hani bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Ama yani burada yaptığımız bütçe, tamamen alt dağılımı, içerideki dağılımları zaten onlar allak bullak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, toparlayabilirsek...

ERHAN USTA (Samsun) - Toparlıyorum ama bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bu, usulle ilgili.

Dolayısıyla, eğer biz burada bir bütçe yapıyorsak hakikaten buna bağlı kalmak gerekiyor. Ha, tabii, Türkiye'nin şartları değişir, paramız bollaşır, daha fazla harcamak isteriz; arızı ihtiyaçlar çıkar, daha fazla harcama isteriz; ben bunlara hiçbir şey söylemiyorum ama bunlar için gelip bu Parlamentodan Anayasa hükmü olarak da yetki alınması gerekir. Bu yetki alınmadan... Artık bu konuşulmuyor bile,

neredeysi “Ben 160 milyar lira daha sizin bana verdiğiniz ödeneğin üzerinde para harcayacağım.” diye buraya gelen bir iktidar var; bunların da yanlış olduğunu düşünüyorum. Tabii, bu söylediğimizden bir netice alamayacağız, yine bildiklerini yapacaklar ama en azından tarihe not düşmek için bunları ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Cemal Öztürk, usul hakkında buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi ben de AK PARTİ Grubum adına ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi’nin görüşmelerine bugün başlamış bulunuyoruz; hayırlı uğurlu olsun.

Usul üzerine söz aldım. Bu bütçe görüşmesi AK PARTİ hükümetlerinin 20’nci, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemininse 4’üncü bütçesi. Ben de milletvekili olarak 1 geçici bütçeyle beraber 8 bütçe kanun teklifinin görüşmelerine bugün itibarıyla iştirak etmiş oluyorum. O gün bugün değişen bir şey yok, sayın HDP yetkilileri aynı usulsüzlüğü, ajitasyonu maalesef usul adı altında Plan ve Bütçe Komisyonunda yapmaya devam ediyor. Bugün önlerinde pankartlar var -biraz önce Erol Hocama da takıldım- biz üniversite yıllarında öğrenciyken müsamere yapıyorduk ve bu pankartları taşıyorduk. Hocam üniversitede profesörlük yaptı ama hâlâ değişen bir şey yok gördüğüm kadarıyla.

Değerli milletvekilleri, tabii, bütçe hakkı millet adına Türkiye Büyük Millet Meclisinin, biz de milletin temsilcileriyiz. Dolayısıyla, millet, burada, muhalefetiyle iktidar partisinin milletvekilleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil ediliyor; sendikalar temsil ediliyor, tarım temsil ediliyor; işçi kesimi, memur kesimi, hepsi temsil ediliyor, hiç merak etmeyin. Neticede, bütçe hakkı Türkiye Büyük Millet Meclisinin ama bütçeyi harcama, yürütme hakkı da seçilmiş Hükümetindir. Bazı arkadaşlar şunu hâlâ kabul etmiyorlar veya etmek istemiyorlar: Türkiye, 24 Haziran 2018’de bir seçim yaptı, Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcilerini, milletin temsilcilerini ve aynı zamanda da Türkiye’nin Hükümetini seçti. O bakımdan, önümüzde Anayasa var, İç Tüzük var; kabul etseniz de etmeseniz de, beğenseniz de beğenmeseniz de bütçe görüşmeleri Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine göre yürütülüyor.

Ve her şeyden önce, tabii ki Meclisin fiziki imkânları kısıtlı olduğu için, bu pandemi dolayısıyla Plan ve Bütçe Komisyon Salonu’muzda görüşmeleri yapmamız biraz zor oluyordu; işte, bulunduğumuz bu salonu bize tahsis eden başta Sayın Meclis Başkanımız olmak üzere Genel Sekreterimize ve ekibine teşekkür ediyorum. İkinci senedir burada görüşüyoruz.

Bu bakımdan, ben usul hakkında söz aldım, burada usul konusunda bir eksiklik olmadığını ifade ederek 2022 yılı bütçemizin, görüşmelerimizin şimdiden milletimize, bütün insanlığa hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Sayın Süleyman Girgin, usul hakkında buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

(AK PARTİ, CHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, öncelikle, vatandaşlarımızın canlı olarak, bütçeyle ilgili, kendileriyle ilgili ne olup bittiğini görme hakları var, bunu düşünüyorum. Öncelikli olarak, bu bütçenin bütçe süresi boyunca canlı olarak yayınlanmasını talep ediyorum, ona göre bir düzenleme yapılmasını istiyorum.

İkincisi, bütçe hazırlıklarının başladığı dönem ile şu an geldiğimiz nokta arasında dağlar kadar fark var. Daha görüşmeler başlamadan bütçe güncelliğini yitirdi, dolar aldı başını gitti, hayat pahalılığı arttı yani bütçenin yeniden revize edilerek Plan ve Bütçe Komisyonuna gelmesinde fayda var.

Üçüncüsü, 2022’de bu hazırlanan bütçeye göre, vatandaş 240 milyar lira faiz ödeyecek, bu da yetmeyecek, 278 milyar lira açık vereceği için de sırtına daha çok vergi binecek, zam yağmuruna tutulacak; artan bütçe açıkları zamların habercisi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Girgin, bir ay boyunca içerik tartışmaları yapacağız.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Evet, bitiriyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şu anda usule ilişkin bir fikriniz varsa buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Usule ilişkin, zaten bunlar da bütçenin tamamıyla ilgili; usule ilişkin görüşlerimi ifade ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama “usule ilişkin” demekle usule ilişkin olmuyor, gerçekten usule ilişkin konuşalım.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Üçüncü olarak, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına bir çift sözüm var: Şimdi, Genel Başkanımızın son derece meşru ve haklı olarak “Bu düzenin illegal isteklerine destek vermeyin.” çağrısına karşı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Girgin, uyarılarımızı lütfen dikkate alın.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – ...atanmış bir devlet memuru olarak, Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı hakkında suç duyurusuna dönüştürdünüz bu sözü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Girgin, birçok platformda bu sözlerinizi dile getirebilirsiniz.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – ...bu tutumunuzu doğru bulmuyorum, eleştiriyorum, kınıyorum. Anayasa’nın 137’nci maddesi burada, diyor ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birçok platformda bunları konuşabilirsiniz, burası...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – ...”Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez...” Genel Başkanımız bunu ifade etti ama buna bile tahammülünüz yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Keselim, keselim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Fakat çıkıp da biriniz bizim illegal hiçbir işleyişimiz olmadı diye...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Süleyman Bey, basın açıklamasını lütfen dışarıda yapalım.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Siz yaptığınız zaman usul ama ben söylediğim zaman usul değil, öyle mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Katircioğlu, usul hakkında söz veriyorum.

Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Danışmanlar içeriye almıyor mu? Danışman mı o?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usul hakkında, lütfen...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Katircioğlu’na söz verdim. Lütfen hatibi dinleyelim. Lütfen...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Danışmanlar...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Uğur Bey, ne oluyor ya?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Danışmanlarla alakalı bir karar alınmıştı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkana söyle onu ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey, müsaade ederseniz, söz verdim ben Sayın Katircioğlu’na. Lütfen...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bizim danışmanlar içeri alınmıyor kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bunu Başkana sor ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkana soruyorum zaten ben de.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkana sor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben hepsine cevap vereceğim.

Uğur Bey, topluca cevap vereceğim, topluca cevap vereceğim, merak etmeyin.

Buyurun Sayın Katircioğlu.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Otur yerine!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İtiraz edildiği zaman...

(AK PARTİ, CHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey, rica ediyorum. Uğur Bey, göremiyorum sizi, arkadaşlarımız var, rica ediyorum. Ben topluca cevap vereceğim bütün eleştirilere.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Danışmanlar...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sen misin Plan ve Bütçe Başkanı!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Katircioğlu.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

CAVİT ARI (Antalya) – Oradan ne konuşuyorsun ya, sen kimsin!

AHMET KILIÇ (Bursa) – Sen buraya...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bütün bu hususlarda...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Uğur Bey; bütün bu hususlarda gruplarla konuştuğumuz hususları oylarınıza sunacağız. (Gürültüler)

Bir saniye, bir şey söyleyeyim. Birazdan hem eleştirilere cevap vereceğim hem de sizin oylarınıza usule ilişkin birçok hususu içeren bir teklifi sunacağız. Orada oylarımızla bunları netleştirmiş olacağız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum bütün uyarılarınıza. İsmen uyarıyorsunuz beni ama ben hiç müdahale etmeden karşı taraftaki arkadaşlar benim konuşmama müdahil oldular. Ben yan taraftaki bir arkadaşımınla konuşuyordum. Kimseyi de ilgilendirmeyiz kiminle konuştuğum. Sayın Arı niye müdahale etti bana?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben sizi görmediğim için tam anlayamadım olayı, kusura bakmayın.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Karşı tarafa da ismen seslenirseniz daha da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eyvallah, tamam, teşekkür ediyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Karşı taraf laf atıyor, karşı tarafa söylemiyorsunuz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkesi uyarıyorum, yeri geldiğinde herkesi uyarıyorum ama dikkat ederim, daha dikkatli olalım.

Buyurun Sayın Katircioğlu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

(AK PARTİ, CHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, lütfen...

Hay Allah'ım Ya Rabb'im!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay ve diğer bürokratlar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, açılan usul tartışmasında söylenebilecek şeylerden belki de daha genel bir şey söylemek lazım gelir diye düşünerek şunları söylemek istiyorum sizlere: Şimdi, hepiniz biliyorsunuz, esasında, vergi kaçığı meselesi Türkiye gibi ülkelerde çok yaygın bir mesele yani insanların aslında vergi vermek istemiyorlar doğal olarak, böyle bir sosyolojik vaka var. Bu vakanın temel sebebi, bence, devlet ile toplum arasındaki ilişkinin çok yukarıdan kurulmuş bir ilişki olması itibarıyla öyle olmuş. Yani insanlar, devleti yukarıda bir organ olarak görerek aslında, devleti vergileriyle var eden bir halk olduğu gerçeğini bizim gibi ülkelerde çok fazla realize...

CAVİT ARI (Antalya) – Ne kafa sallıyorsun ya, ne kafa sallıyorsun! Tehdit mi ediyorsun oradan?

AHMET KILIÇ (Bursa) – Hayır, size...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bizimle konuşuyor ya.

CAVİT ARI (Antalya) – Ne kafa sallıyorsun tehdit eder gibi! (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cavit Arı, düzenimizi bozmayın, lütfen, rica ediyorum sizden.

CAVİT ARI (Antalya) – Bana kafa sallıyor, tehdit mi ediyor beni?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen... Hepimiz olgun insanlarız, lütfen...

Sayın Katircioğlu, buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Evet, değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Hayır, bana...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu gergin hâl niye?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, konuşmacının düzenini bozmuş olduk. Lütfen... Müsaade edelim.

Buyurun Sayın Katircioğlu, tamamlayalım.

SALİH CORA (Trabzon) – Başkasıyla görüşüyor, siz üzerinize alınıyorsunuz.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, artık yeter, bir lafımı bitireyim, ondan sonra devam edin isterseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, yani özetle şunu söylemek istiyorum: Vergi kaçağı meselesi bizim ciddiye almamız gereken bir mesele, dolayısıyla da vergi yapılması ve bütçenin oluşması sürecinin daha şeffaf olması, daha saydam olması ve toplum tarafından daha görülebilir olması esasında vergi kaçağını önlemekte yararlı bir etki üretecektir diye düşünüyorum. Çünkü kabul edin ki Türkiye’de... Mesela, Amerika’da, vergi ödeyen vatandaş doğrudan doğruya vergisini konu ederek devletle bir ilişki kuruyor, bizde böyle değil. Yani bizde, gerçekten, vergi bilinci yeteri kadar gelişmiş değil. Dolayısıyla da yani bu Meclisin, bu momentte mi olur, başka bir momentte mi olur, nasıl olur bilmiyorum ama bu meseleyi şeffaflaştırması lazım. Yani insanlarımızın şunu anlamaları lazım: Devlet harcamaları uzaydan gelmiyor, devlet harcamaları kendi ceplerinden geliyor. Dolayısıyla da vergi bilinci yüksek olursa en azından devleti kontrol etmek bakımından... Devletin, en azından, bazı harcamalarını denetlemek bakımından kendinin yetkili olduğunun bilincine ulaşmış olması lazım.

Şimdi, biz “Buna gerek yok, bu usul tartışması gereksiz.” diyebiliriz ama doğrusunu isterseniz, bir yerden baktığımızda çok gerekli olduğunu da kabul etmeniz lazım. Yani insanlarımızın, bütçe sürecinin kendisiyle çok yakından ilgili bir süreç olduğunu hissetmesi lazım, biz bunu sağlayabiliriz. Yani teknik sebepler nedir bilmiyorum ama arkadaşım Garo Paylan’ın önerdiği biçimde bir yayının olmasında... Biliyorum, bazı sakıncalar olabilir yani şunları daha önceki yıllarda konuştuk, onun için de hatırlıyorum “Burası çok fazla şov alanına döner.” gibi eleştirileriniz olabilir ama kabul edin ki sonuçta eğer burayı kasti olarak şov alanı hâline getirenler var ise halkımız bunu değerlendirecektir zaten. Dolayısıyla da benim de önerim -arkadaşımın önerisini desteklemek bakımından tekrar etmekte yarar var- gerçekten bütçe yapım süreci daha şeffaf olmalıdır, toplumun bir biçimde bilgilendirilmesini daha fazla artırmamız lazımdır. Bunun asıl sebebi de yine bütçenin en önemli kaynağı olan vergilerin toplum tarafından gerçekten daha iyi anlaşılmasını sağlamak olmalıdır diye düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Böylece arkadaşlarımız görüşlerini, eleştirilerini ifade etmiş oldular.

Ben de müsaade ederseniz Komisyonumuzla ilgili gördüğüm hususlarda cevap vermeye gayret edeceğim. Ardından da daha önce hazırlıklarını yaptığımız usule ilişkin hususlarda takdirinize sunacağım bir metin olacak.

Değerli arkadaşlar, öncelikle bu korumalarla ilgili Sayın Şener’in bir eleştirisi oldu. Tabii ki kendisi de herhâlde kabul eder, güvenlik zafiyeti oluşturmadan bu sayıların en aza indirilmesi ve buradaki çalışma düzenimiz açısından sıkıntı oluşturmaması konusunda tüm bakanlıklara bu konuda bir yazı yazacağız Komisyon olarak, bu hassasiyetleri bakanlıklarımıza iletacağız, onu ifade etmiş olayım ama tabii ki güvenlikten de taviz vermeden buradaki çalışma düzenini en uygun, en sivil bir şekilde sürdürmeye dönük bir gayret içinde olacağız.

Sayıştay raporları hususıyla ilgili de raporlar zamanında ve mevzuata uygun olarak Komisyonumuza sunulmuştur. Tabii, içeriği tatmin edici bulmak bulmamak, beğenip beğenmemek herkesin kendi takdirinde, ona bizim bir yorum yapmamız mümkün değil, içerikle ilgili daha çok sizin ifadeleriniz. Bunlara ilave olarak biz de özetlerini çıkarıp üyelerimize dağıttık. Arkadaşlarımıza da ben bu vesileyle teşekkür ediyorum. Teknik arkadaşlarımız hakikaten çok kapsamlı raporlar okudular, özetini kısa sürede çıkarıp dağıttılar, geneli de bütün üyelerimize dağıtıldı. Bir taraftan da Sayıştayın burada temsilcileri var, mutlaka sizin veya başka arkadaşlarımızın eleştirilerini not edip kurum içinde mutlaka bu değerlendirmeleri -kendi içlerinde de- yapacaklardır diye düşünüyorum.

Sayın Erhan Usta soru-cevap kısmıyla ilgili bir öneride bulundu, Divan olarak biz de inşallah unutmuyoruz, bu hatırlatmayı yapalım. Yani daha çok ikinci konuşmalarda sorulara odaklanılmasını biz de inşallah bakanlarımızdan rica edelim. Tabii, her yiğidin bir yoğurt yiyişi var ama Komisyon olarak biz de aynı şekilde sizin dediğinizi destekliyoruz. Sorulara mümkün olduğu kadar doğrudan cevap verilmesini, soruları burada karşılıksız bırakmamalarını hatırlatacağız. Her soruya anında cevap verme imkânı olmayabiliyor, hazırlık gerektiren veya işte yanlış söyleme endişesi olan hususlar olabiliyor, onlara da sonradan yazılı cevaplar istiyoruz biliyorsunuz, o usulümüz de devam edecek.

Ben şimdi arkadaşlarımıza sordum “Yazılı gelmeyen bir cevap var mı?” diye, bana söylediklerine göre bütün yazılı cevaplar geldi. Ha, içerik açısından eksiktir fazladır, tatmin edicidir değildir, onun yorumu size ait, ben ona bir şey diyemem ama yazılı cevaplar gelmiş durumda. Eğer varsa hani eksik gördüğünüz, bize somut olarak verirseniz onu da ilgili bakanlıklara iletiriz ve...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Seçerek cevap veriyor bakanlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani bana verilen bilgi -burada bir tablo da var, onu da paylaşabiliriz sizinle- yazılı bütün cevaplarımızın geldiğini söylüyor arkadaşlarımız. Varsa atladığımız bir şey onu tekrar bakanlıklarımızdan isteriz.

Kesin hesap görüşmeleri, biliyorsunuz, bizim mevcut düzenimiz içinde gelecek yılın bütçesi ile geçmiş yılın kesin hesabı aynı anda görüşülüyor, böyle bir düzenimiz var. Sunuşlarda ve müzakerelerde kesin hesaba hak ettiği ölçüde daha fazla dikkat edilmesi, gündem yapılması bizim de tabii ki talebimiz olur; burada ifade edildi, onu da elbette hatırlatmaya çalışacağız önümüzdeki süreçlerde. Bu konuda bakanlıklarımıza bir yazı yazmayı da düşünüyoruz yani üyelerimizin kesin hesap konusunda da beklentilerini, değerlendirme beklentilerini ifade eden bir yazıyı yine bakanlıklarımıza ileticeğiz.

Alt komisyon için ancak bir İç Tüzük değişikliğiyle mümkün olabilecek bir şey bu. Biz yine, belli kendi sürecimiz içinde, mevcut İç Tüzük çerçevesinde bu görüşmeleri birlikte yapacağız ama sizlerin de dediği gibi, bakanlıklarımızın bu kesin hesaba daha fazla vakit ayırmaları, değerlendirme yapmaları hususunu biz de bir yazıyla bakanlıklarımıza ileticeğiz.

Değerli arkadaşlar, sivil toplum örgütlerinin katılımı hususu değişik arkadaşlarımız tarafından gündeme getirildi. İç Tüzük’ün “Komisyonlarda Yürütmenin temsili ve uzman çağırılması” başlıklı 30’uncu maddesi uyarınca, komisyonlar fikirlerini almak ve görüşlerine başvurulmak üzere uzman çağırma yetkisine sahiptir. Nitekim uygulamada, kanun tekliflerinin komisyon görüşmelerine ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları çağırılmaktadır. Komisyonumuz, sivil toplum katılımının en yüksek olduğu komisyonlardan biri olduğumuzu da takdir edecektir diye ifade etmek istiyorum. Ancak özel görüşme ve kanunlaşma sürecine tabi olan bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerinin Komisyon görüşmelerinde sivil toplum kuruluşlarının çağırılması hususunda Anayasa ve İç Tüzük’te emredici bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde çeşitli alanlarda birçok sivil toplum kuruluşunun faaliyet göstermesi, bütçe gibi çok kapsamlı konuların ele alındığı görüşmelere davet edilecek sivil toplum kuruluşlarının belirlenmesi aşamasını takdir edeceğimiz şekilde

güçleştirmektedir. Ayrıca, Komisyon toplantı salonunun fiziki kapasitesi de dikkate alındığında, tüm kesimleri memnun edecek şekilde bütçe görüşmelerine sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlamak mümkün olamamaktadır. Bu sebeplerle, teamül olarak da bu zamana kadar yapılan bütçe görüşmelerine hiçbir sivil toplum kuruluşu davet edilmemiş, sivil toplum kuruluşlarının bütçe görüşmelerine katılımı söz konusu olmamıştır. Ancak ben de daha önce bir arkadaşımızın yaptığı vurguyu tekrarlamak isterim: Burada milletin temsilcileri var. Sivil toplum kuruluşlarıyla da milletle de sürekli görüşen, diyalog içinde olan milletin meşru seçilmiş temsilcileri var burada. Sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini de milletimizin genelinin kanaatlerini de bütün parti gruplarının ben burada yansıtacaklarına da inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyon parti sözcüleriyle bütçe öncesi yaptığımız toplantıda görüşmelerin canlı olarak verilmesine ilişkin talep orada da dile getirildi. Bu arada bu görüşmeye sadece Erhan Bey bir mazereti nedeniyle katılmadı. Sözlü olarak arkadaşlarımız daha sonra bilgi arz ettiler, diğer arkadaşlarımızla da toplanıp bir ön değerlendirme yaptık. Burada ben de hem geçmiş uygulamayı hem de Divanın tutumunu ifade edeceğim.

Öncelikle bu taleple ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin basınla ilgili yönetmeliğine baktığımızda, Başkanlık Divanı kararı olarak yürürlüğe giren bu yönetmeliğin 12'nci maddesinde, komisyonlarda yayın yapılabilmesiyle ilgili olarak yetkinin komisyon başkanında olduğunu görüyoruz. Yayın yapılmamasıyla alakalı var olan yönetmelik hükmü bu şekilde ancak bir de işin teamül ve yıllardır yapılagelen uygulama boyutu var değerli arkadaşlar. Plan ve Bütçe Komisyonu, diğer 18 ihtisas komisyonundan biridir. Diğer komisyonların hiçbirinde görüşmelerin canlı yayınlanmasıyla alakalı bir örnek söz konusu değildir. Burada alacağımız bu yönde bir uygulama yasama teamüllerinde olmayan bir durum olacaktır. Yayın konusunda sadece bir örnek vardır ve o da yine Plan ve Bütçe Komisyonunda yaşanmıştır. Orada bahse konu görüşmelerin canlı yayınlanması uygulaması denenmiştir. 1997 yılı bütçe görüşmeleri esnasında yani 1996 yılında, şu anda da Komisyonumuzun üyesi olan Sayın Abdülatif Şener'in Maliye Bakanı olduğu dönemde bu uygulama bir kez denenmiştir. Görüşmelerin ilk gününde yani bütçe sunuşu esnasında görüşmeler sabahın ilk saatlerine kadar sürmüş ve hemen akabinde yani ikinci gün bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Bu noktada, Komisyon görüşmelerinde herhangi bir gizlilik veya kamuoyundan saklanan bir durum olmadığı hepinizin malumudur. Nitekim tüm Komisyon tutanakları "web" sitesinden yayınlanmaktadır. İsteyen herkes buradaki bütün detaylarıyla görüşlere oradan ulaşma imkânına sahiptir. Sizler -ve hatta Sayın Bakanlarımız da- farklı platformları kullanarak konuşmalarınızı canlı olarak da verebilmektesiniz. Burada da kısıtlayıcı bir uygulama yoktur, yeter ki başkaları çekilmesin, kimsenin izni olmadan birini bir vekilimizin veya başka bir kişinin çekmesi takdir edersiniz ki doğru olmaz. Burada da kısıtlayıcı bir uygulama yok.

Burada Divan olarak kararımız: Yıllardır süregelen ve diğer komisyonlarda da teamül olarak uygulanan mevcut uygulamanın devamıdır. Mevcut uygulamada, ülke genelinde faaliyet gösteren 5 haber ajansı salona girmekte, sunumları ve cevapları çekmekte ve diğer tüm basın organları bu ajansların sisteminden yayınları alabilmektedir. Bu uygulamaya devam edeceğimizi, üyelerin ısrarlı olması hâlinde mevcut uygulamanın devamını oya sunacağımızı belirtmek isterim.

IV.- KARARLAR

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin (1/282) ve Sayıştay tezkerelelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, usul oylamaları hususunda da bir metnimiz var.

13 Ekim 2021 Çarşamba günü Komisyonumuzda temsilcisi bulunan siyasi partilerimizin sözcüleriyle bir toplantı gerçekleştirdik -kendilerine de teşekkür ediyorum- İYİ Parti Grubu adına Erhan Bey vakti takvime uymadığı için katılmadı, diğer arkadaşlarımız katıldılar. Bu toplantıda bütçe görüşme usullerine ilişkin bazı hususları konuştuk ve ortak bir değerlendirme yaptık, görüş ayrılıklarımız zaten buradaki fikirlere yansdı ama büyük oranda uzlaştığımız hususları da burada oylarınıza sunacağım birazdan. Bu çerçevede, temel olarak konuşma sürelerinin düzenlendiği bir Komisyon kararı alacağız. Öncelikle kararı okuyacağım, ardından da oylarınıza sunacağım.

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve 2020 yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay raporlarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerine ilişkin olarak;

1) Müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

2) Komisyonda konuşma sürelerinin bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakikayla sınırlandırılması, öngörülen sürele bağlı kalınması kaydıyla bu sürenin Komisyon üyeleri arasında paylaşılarak kullanılabilmesi,

3) Sayın Bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarının otuz dakika, sorulara verecekleri cevapların otuz dakikayla sınırlandırılması,

4) Söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

5) Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz almasıyla alakalı olarak her bir siyasi partinin Komisyondaki üye sayısının en fazla 2 katına kadar üye olmayan milletvekillerine söz verilebilmesi, söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde kendi siyasi parti gruplarıyla istişare edilerek Komisyon Başkanlık Divanına başvurmak suretiyle yapılması, bu süreden sonra yapılacak başvuruların dikkate alınmaması,

6) Komisyon görüşmelerinin günlük programda belirlenen şekilde tamamlanabilmesi amacıyla Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin konuşma sürelerinin sınırlandırılması hususunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

7) Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakikayla sınırlandırılması,

8) İç Tüzük'ün 33'üncü maddesine göre tam tutanak tutulması,

9) 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi görüşmeleri sırasında bağlı cetvellerde veya hazine yardımlarında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

10) Gerekli hâllerde ivediliği olan tekliflerin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi hususlarını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, itirazımız var, “İtiraz yoksa...” dediniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Yoksa” demedim, “Oylamaya sunacağım. İtiraz olan hususları dile getirdiniz.” dedim. Büyük oranda da bu konularda uzlaştığımızı söyledim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu kararlarla ilgili olarak bir söz talebim var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usul konusunda üyemiz olmayanlara söz veremiyoruz, kusura bakmayın.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Başkan, milletvekillerine söz vermiyorsunuz, bir de bizim hakkımızda karar almışsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, buyurun lütfen.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bütçe görüşmelerinin canlı yayınlanmasının elzem olduğunu düşündüğüne ve görüşmelerde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin kabul edilen kararlara niçin katılmadığını kayda geçirmek istediğine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bizim taleplerimizle ilgili itirazlarınızın gerekçesini söylediniz. Ben de bunlara niçin katılmadığımı kayda geçirmek istiyorum müsaade ederseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, şimdi, öncelikle 2021 yılı dünyasında yaşıyoruz yani artık teknoloji çağındayız, çocuklar artık cep telefonlarından dünyanın öbür ucuya haberleşiyor, birbiriyle haberleşiyor. Görsel çağdayız yani çocuklar, gençler, insanlarımız artık her şeyi izleyerek görmek istiyorlar, yazı okuma alışkanlığı maalesef azalıyor yeni dünyada ve görerak her şeyi yaşamak istiyorlar.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: “1996 yılında Sayın Maliye Bakanımız Abdüllatif Şener döneminde...” Sağ olsun, kendisine teşekkür ediyorum, buna yol vermiş ki yürütme olarak bu anlamda olmuş bu çünkü yürütmenin yol vermesi gerekir maalesef Türkiye’de. O, o zaman olabilmış yani 1996 yılında olabilen bir şey, 2021 yılında, dünya değişmiş, teknoloji çağına geçmişiz, siz diyorsunuz ki: “Ya teamül böyle, böyle gelmiş, böyle gider.” O zaman arkadaşlar, “Böyle gelmiş, böyle gider.” diyeceksek gelişim, değişim, dünyayı yakalamak, teknoloji çağını yakalamakla ilgili bir iddiamız olabilecek mi? Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcısı burada “Teknoloji çağına geleceğiz. Türkiye’yi uçuracağız. Ay’a gidiyoruz, uzaya gidiyoruz.” diyecek öyle değil mi? Siz diyacaksınız ki: “Ya, şimdi, ne yapalım? Böyle gelmiş, böyle gider.” diyeceksiniz. O zaman bu kabul edilemez Sayın Başkan. Böyle bir Meclisin yerinde saymasının “Böyle gelmiş, böyle gider.” deme hakkının olmadığını düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, görüşünüzü tutanağa geçirdiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İkinci konu da var Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu açıdan canlı yayınlanmasının elzem olduğunu düşünüyorum.

İkinci itirazım şu yönde: Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili dediniz ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama tekrara girmeyelim Sayın Paylan, söylediniz az önce.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan ama itirazımı kayda geçireyim.

“Çok sayıda sivil toplum kuruluşu var, Covid çağındayız.” Sayın Başkan, siz de çok iyi biliyorsunuz ki her meslek örgütünün bir konfederasyonu var, sendikaların konfederasyonları var. Mesela, düşünün ki eğitim alanında EĞİTİM SEN var, EĞİTİM BİR-SEN var, 2 tane kuruluş var, 2 kişi gelecek buraya. Ziraat birliklerinden 2 veya 3 kişi gelecek. Kamu emekçilerinden KESK var, MEMUR-SEN var; 2 kişi gelecek yani şurada 100-150 kişinin olduğu salona 2 kişi gelecek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani siz böyle düşünüyorsunuz da diğer STK’ler ne diyecekler?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, hayır, bakın, konfederasyonlar var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Konfederasyon temsil etmez. Ben direkt gelmek istiyorum.” derse nasıl olacak?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama seçilmiş konfederasyonlar var. Ortaklaşırız, 5 grup ortaklaşım imza atarsak hepimiz bunu savunuruz. Yani 2 veya 3 kişinin buraya gelmemesini savunmanızın doğru olmadığını düşünüyorum.

Üçüncü olarak, bakanlıkların sorulara verilecek cevabının otuz dakika olarak sınırlanmasını doğru bulmuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Orada esneklik gösteriyoruz, biliyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Onu söyleyeceğim, kayda geçsin diye söylüyorum.

“5 ajans” dediniz, 5 ajansla sınırladık. Niye sınırladınız? Bu, bir. Kimdir bu 5 ajans?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Söyleyelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani bu anlamda bu ajansların...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Zaten ülke genelinde faaliyet gösteren 5 ajans var. İsterseniz, reklama girmezse isimlerini de söyleyebiliriz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, onları kayda geçirelim, hangileri olduğunu bilelim Sayın Başkanım; bunu rica ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bütün komisyonlara giren, ülke genelinde örgütlü...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu açıdan sizden bu görüşünüzü yeniden gözden geçirmenizi ve sivil toplum kuruluşlarında 5 partinin ortaklaşacağı 1, 2 veya 3 sivil toplum kuruluşunun her bakanlıkta gelmesini ve bütçe görüşmelerinin halka ulaşması için, canlı yayınlanması için gerekenin yapılmasını talep ediyorum Sayın Başkan, bu yetki sizde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum, tutanağa geçirdiniz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Başkan, bir söz talebim var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşım, size söz veremiyoruz. Usul hakkında İç Tüzük gereği sadece üyelerimize söz verebiliyoruz, kusura bakmayın.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Milletvekillerinin söz hakkını sınırlıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Erhan Usta, buyurun.

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, milletvekillerinin konuşmalarında kameraların görüntü al-mamasını mantıklı bulmadığına ve bunun kabul edilebilir olmadığına ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) – Çok teşekkür ediyorum, çok kısa konuşacağım Sayın Başkan.

Şimdi, geçen yılki uygulamalar da evet, böyle oldu ama şimdi, hakikaten şunu da çok mantıklı da bulmuyorum, çok kabul edilebilir de değil yani burada görüntü alınabilmesi lazım. “Milletvekillerinin görüntüsü alınmasın.” diyoruz. Burası Meclis ya, Türkiye Büyük Millet Meclisi; konuşan da milletvekili. Onun görüntüsü alınmayacak fakat yürütme adına gelen kişilerin görüntüsü hem başlangıçta hem sonda... Ya, burada bir tuhaflık yok mu sizce? Ya, zaten, onların görüntüyle ilgili bir problemleri yok, istediği zaman basını çağırdığında istediği kadar basın kuruluşu bakanlığa geliyor, şey yapabiliyorlar. Burada, bakın, Parlamentoda yani hakikaten, çok tuhaf ve bence incitici... Yani şundan yana değilim tabii ama: O zaman hepsini kaldıralım. Yani burada bilmiyorum, arkadaşlar kendisini kötü hissetmiyor mu? Şimdi, buraya kameralar gelecek, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı konuşacak, onun konuşması bittikten sonra biz konuşmaya başlayacağız, kameraların hepsi çekip gidecek. En sonda tekrar cevap verdiğinde –bugün için değil, diğer oturumlarda- tekrar gelecekler. Bu kuralı da üstelik biz koyuyoruz, burada oyluyoruz yani “Böyle olsun.” diye oyluyoruz. Bence bu, yürütmeye çok ciddi bir şey yapıyoruz, bir anlamda bir kıyak yapıyoruz ve yasamanın da gücünün çok sınırlandırılması anlamına gelir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Hakikaten yani bana çok incitici geliyor. Bilmiyorum siz inciniyor musunuz, incinmiyor musunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tutanağa geçirdiniz görüşlerinizi.

Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Bunun tekrar bir gözden geçirilmesinde fayda var diye düşünüyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, bütçe görüşmeleri sırasında salona sınırlı sayıda danışman alınacağına ve Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin, salonun fiziki kapasitesinden dolayı Komisyon üye-lerinin yerlerine oturmamaları konusunda hassasiyetlerini belediklerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli üyeler, ayrıca burada oylamayacağımız ancak sizlerin dikkatine sunacağım iki husus daha var. Birinci husus, sizlere de belirttiğim şekilde salona girişlerde sayısal bir sınırlamaya gittik ve bu sınırlamayla alakalı olarak da parti sözcülerimizle genel anlamda bir uzlaşmaya vardık. Aldığımız prensip kararına göre, geçen sene olduğu gibi bu sene de Tören Salonu'na her bir parti grubuna ait dönüşümlü olarak sadece 1 danışman alacağız. Bu arkadaşlarımız dönüşümlü olarak değişebilirler.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “2” dedik Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “2” mi dedik, “1” mi dedik?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “2” dedik. Yanlış hatırlıyorsunuz, geçen yıl da 2’ydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sabit 2 kişi olunca 10 kişi oluyor salonda. Dönüşümlü olarak 2 arkadaşımız belirlenecek ve dönüşümlü gelecekler.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır Sayın Başkan, geçen yıl 2’ydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bunu ayrıca konuşalım, gerekirse kendi aramızda yeniden bir müzakere edelim.

Yani sınırlı sayıda danışman alacağız. Bu arkadaşlarımız dönüşümlü olarak değişebilirler ancak sadece, mümkünse en az sayıyı salonda tutmaya çalışacağız Covid şartlarında. Size teslim edilecek evrak veya diğer işler için Bütçe Başkanlığı personelimiz danışman arkadaşlarımıza yardımcı olacaklardır.

İkinci husus ise Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz tabii, bütçe sürecine ilgi duyuyorlar doğal olarak ve takip ediyorlar, bu durum bizleri de memnun ediyor ancak salonun fiziki bir kapasitesi var, üye olmayan milletvekillerimiz Komisyon üyelerimizin yerlerine oturduklarında üyelerimiz bazen yer bulamayabiliyorlar, bunu da bizim Başkanlık Divanına doğrusu iletiyorlar. Bizler de Başkanlık Divanı olarak Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin bu konuda hassasiyetlerini bekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bütçe sunuşu bölümüne geliyoruz.

Sunumlarını yapmak üzere Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Fuat Oktay’a söz veriyorum.

Sayın Oktay, buyurun lütfen.

VI.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) hakkında sunumu (**)

** (1/283) ile (1/282) esas numaralı Kanun Teklifleri tutanağa eklidir.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, basınımızın çok değerli mensupları; hepinizi şahsım ve Cumhurbaşkanımız adına saygı ve muhabbetle selamlıyor, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve 2020 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin hayırlı olmasını diliyorum.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi 15 Ekim 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Bugün ise Gazi Meclisimizde 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerine başlamış bulunuyoruz.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; geçtiğimiz yıl yaptığımız bütçe görüşmelerinde Covid-19 krizini fırsata çevirerek salgın cenderesinden güçlenerek çıkacağımızı ifade etmiştim. Hamdolsun, büyüme rakamlarından ihracat rekorlarını, sanayi üretimimizdeki artıştan kesintisiz devam eden sağlık hizmetlerimize kadar ilerlemelerle dolu bir yıl geçirdik. 2022 yılı bütçemizi de Türkiye’yi daha da büyütmek, geliştirmek ve kalkındırmak üzere hazırladık. 2022 yılı bütçemiz, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişimizin ardından hazırladığımız 4’üncü bütçemizdir. Bütçe teklifimizin temel misyonu, 2053’e giden yolda tüm sektör ve alanları kapsayan, sağlam, sürdürülebilir ve şeffaf bir mali sıçrama zemini oluşturmaktır. Amacı, küresel salgına da bağlı olarak dengelerin yeniden şekillendiği bir konjonktürde Türkiye ekonomisinin güçlü bir biçimde yükselişini sürdürmesi ve halkımızın refahının artmasıdır. Az sonra detaylarını paylaşacağım çalışmamız, ülkemizin iç dinamiklerinin yanı sıra bölgesel ve küresel gelişmelerin ışığında iklim değişikliği ve dijital dönüşümün etkileri de düşünülerek hazırlanmıştır. Bu anlamda Yeşil Kalkınma Devrimi ve millî teknoloji hamlesini odağına alan bütçe çalışmamız yenilikçi ve çevreci bir yapıdadır.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi’imiz; sanayi üretimi ve yükselen ihracatıyla atılım dönemine giren Türkiye ekonomisinin bütçesidir; tam donanımlı hastanelerimizle ülkemizin her yerinde vatandaşımızın ayağına götürdüğümüz sağlık hizmetlerinin ve Covid-19 gibi bir salgında dahi sendelemeyen kaliteli sağlık altyapımızın bütçesidir; okullaşma oranından sınıf mevcuduna, eğitim materyallerinin kalitesinden uzaktan eğitim altyapısına sahip olduğu potansiyelle pek çok ülkeden üstün konumda olan ve donanımlı nesiller yetiştiren Türk maarif geleneğinin ve eğitim sistemimizin bütçesidir; kazan kazan temelinde kurulan iş birlikleriyle ihracatta rekorlara koşan, e-ticaret destekleri ve dijital gümrük uygulamalarıyla rekabetçiliği güçlendiren ticaret vizyonumuzun bütçesidir; dört bir yanını yollarla, köprülerle, tünellerle, barajlarla, nice altyapı yatırımlarıyla donattığımız, fiber ağlarla dünyaya bağladığımız ulaştırma ve haberleşme altyapımızın bütçesidir; Millî Yapay Zekâ Stratejisi ve Uzay Programı’nı adım adım hayata geçiren, dijitalleşmede vites yükselten millî teknoloji hamlemizin bütçesidir; taarruzi insansız hava aracına kadar üretme kabiliyetine sahip, savunma alanında dengeleri değiştiren yerli ve millî savunma sanayimizin bütçesidir; Yeşil Kalkınma Devrimi’ni odağına alan ve akıllı şehir uygulamalarını destekleyen çevre ve şehircilik vizyonumuzun bütçesidir; bereketli arazilerini en verimli şekilde ziraatla buluşturan, ata tohumuna, su kaynaklarına, gıda arzına ve endemik zenginliğe sahip çıkan Türk tarımının bütçesidir; salgının etkilerine rağmen dünyanın dört bir yanından ziyaretçi ağırlayan, sağlık ve termal turizminden yayla turizmine, su altı dalış turizminden kış turizmine potansiyelini çeşitlendiren Türkiye turizminin bütçesidir; olimpiyatlarda yarışan sporcularımızı yetiştiren, ülkemizin dört bir yanında gençlik merkezleri ve spor tesisleriyle gençlere dokunan gençlik ve spor camiamızın bütçesidir; hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile insan haklarını esas alarak yargı hizmetlerinin adil, hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlayan adalet sistemimizin bütçesidir; koruyucu aile hizmetlerinden kadının güçlendirilmesine, yaşlı bakım hizmetlerinden engelli

vatandaşlarımızın hayata katılmasına kadar pek çok alanda toplumun kılcalları için yaptığımız sosyal çalışmaların bütçesidir; TANAP, TAP ve TürkAkım gibi mega enerji iş birliklerinin parçası olan, mavi vatanda yaptığımız keşiflerle geleceğe bugünden daha umutla bakan ve yenilenebilir enerjiyi önceleyen enerji politikalarımızın bütçesidir; mazlum ve mağdur neredeyse onun yanında olan, Suriye’de, Libya’da, Azerbaycan’da insani dramların önüne geçen Türk modeli insani diplomasinin bütçesidir; sınırlarımızın içinde ve dışında terör unsurlarıyla mücadele eden, vatanımızın her karışını ve mavi vatani sarsılmaz bir iradeyle koruyan kahraman güvenlik güçlerimizin bütçesidir.

Küresel ekonomik belirsizliklerden terör tehditlerine, bölgesel krizler, küresel ısınma ve çevre felaketleri gibi yeni sınamalara kadar her alanda olumlu yönde ayrışarak hedeflerimize doğru yürüme yi sürdürüyoruz. Covid-19 salgını sebebiyle artan küresel belirsizlik ve enflasyon kaynaklı sıkıntıların da farkındayız. Bunların üstesinden gelecek, aksayan yönleri bertaraf edecek olanlar da yine bizleriz, bütçemizi de bu bilinçle hazırlamış durumdayız. 2022 yılı bütçemiz, sağladığımız ilerlemeleri daha da öteye taşıyacak, her bir vatandaşımızın beklentisi, talepleri ve hayalleri doğrultusunda yeni başarı hikâyelerimizin dayanağını oluşturacaktır. 2022 bütçemizle “zor” denilen yatırımları birlik ve beraberlik ruhuyla kolaylaştırmaya ve hayata geçirmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; bütçe sunumumda önce küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisi üzerindeki değerlendirmelerin ardından 2022 yılı bütçemizde öngördüğümüz ana hususlara değineceğim. Sunuşum; küresel ekonomik görünüm, Türkiye ekonomisinde genel görünüm, kamu maliyesinde bugüne kadarki kazanımlar, Covid-19 salgınına yönelik ekonomik tedbirler, orta vadeli programdaki temel politikalar ve bütçe öngörüler i, 2022 yılı bütçe öngörüler i ve 2020 yılı merkez i yönetim kesin hesabı, 2021 yılı merkez i yönetim bütçe gerçekleştirmeleri, 2022 yılı merkez i yönetim bütçesi gelir politikaları ve uygulamaları bölümlerinden oluşacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; öncelikle bütçemizi nasıl bir küresel ekonomik konjonktür içerisinde hazırladığımızı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Küresel salgının etkileri gelişmiş ekonomiler dâhil olmak üzere tüm dünyada ciddi kapanma ve kısıtlama önlemlerini beraberinde getirmiştir. Alınan tedbirler ve aşıl arın geliştirilmesi neticesinde vaka sayıları düşmüş ve kısıtlamaların kaldırılmasıyla dünya ekonomisi kısmi bir toparlanma sürecine girmiştir. Salgının başından itibaren gelişmiş ekonomilerin büyük çaplı genişletici para ve maliye politikalarını sürdürdükleri görülmüş, bu gelişmeler küresel ekonominin 2021 yılında görel i bir toparlanma eğilimine girmesinde belirleyici olmuştur. Ekonomik teşvik paketleri uygulamaya koyan ülkeler ekonomilerini para veya maliye politikalarıyla desteklemeye çalışmışlardır ancak salgın kaynaklı kapanma uygulamaları ve sosyal mesafe önlemleri ekonomileri olumsuz etkilemiştir. Bu anlamda, salgından en çok etkilenen hizmetler sektörünün küresel düzeyde önemli bir istihdam kaynağı olması, iş gücü piyasasındaki toparlanmanın üretimdeki toparlanma eğiliminin gerisinde kalmasına neden olmuştur.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; salgının etkisiyle küresel büyümeye ilişkin tahminler de aşağı yönlü güncellenmiştir. Uluslararası Para Fonunun 2021 yılı Ekim ayı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu’na göre, 2020 yılında görülen yüzde 3,1’lik daralmanın ardından dünya ekonomisinin 2021 yılında yüzde 5,9; 2022 yılında ise yüzde 4,9 büyümesi öngörülmektedir. Rapora göre, 2020 yılında yüzde 4,5 daralan gelişmiş ülkelerin 2021 yılında yüzde 5,2; 2022 yılında ise yüzde 4,5 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Küresel büyüme performansında ekonomiler arasında ayrışmanın devam etmesi yine beklenenler arasındadır. Rapora göre, 2021 yılında Amerika’nın yüzde 6, avro bölgesinin ise yüzde 5 büyümesi beklenmektedir; 2022 yılında ise bu ülkelerin sırasıyla yüzde 5,2 ve yüzde 4,3 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. 2020 yılında yüzde 2,1 daralan gelişmekte olan ekonomilerin 2021

yılında yüzde 6,4; 2022 yılında ise yüzde 5,1 oranında büyümesi beklenmektedir. Aşıya olan erişim geliştirmekte olan ekonomilerde ne yazık ki sınırlı kalmıştır. Nitekim Eylül 2021 tarihi itibarıyla nüfusun tam olarak aşılama oranı gelişmiş ülkelerde yüzde 58 iken geliştirmekte olan ekonomilerde bu oran yüzde 36'dır.

Salgının büyüme üzerindeki etkileri iş gücü piyasası üzerine de doğrudan yansımaktadır. 2021 yılında istihdamdaki artış eğilimine rağmen birçok ülkede üretim ve istihdam açığı da devam etmektedir. Özellikle sosyal temas gerektiren hizmetler sektöründe ve toparlanmada en gecikmeli sektör olan turizm sektöründe istihdamın küresel ölçekte baskı altında olduğu görülmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; 2019 yılında yüzde 0,9'la son yılların en düşük büyümesini kaydeden uluslararası ticaret 2020 yılında yüzde 8,2 seviyesinde düşüş kaydetmiştir. 2021 yılında kapanma önlemlerinin hafifletilmesiyle küresel aktivite ve ticarete ivmelenme görülmüş olup uluslararası ticaretin yüzde 9,7 artış göstermesi beklenmektedir. Küresel ticaret hacminin 2022 yılında yüzde 6,7 artacağı tahmin edilmektedir.

Salgın nedeniyle küresel tedarik zincirlerinin işleyişinde dünyanın ana tedarik merkezi olarak kabul edilen Doğu Asya ülkelerine olan bağımlılık sorgulanmaya başlanmıştır. Belirli bir merkez yerine, tedarik mesafelerini ve sürelerini kısaltacak yeni tedarik zincirleri ve yeni tedarik zinciri ağları ve alternatif üretim üsleri oluşturulması çalışmaları hızlanmıştır.

Küresel ticarete toparlanma görülmekle birlikte, salgının küresel arz ve talep üzerindeki etkileri hâlâ sürmektedir. Tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar, ara malı temininde yaşanan sıkıntılar üretim faaliyetlerini olumsuz etkilemeyi sürdürmektedir. Arz ve talep arasındaki bu tür dengesizlikler fiyatlara küresel anlamda olumsuz yansımaktadır. Nitekim 2021 yılındaki hızlı talep artışıyla birlikte küresel ölçekte emtia fiyatları ile uluslararası navlun bedelleri artış göstermiştir. 15 Ekim 2021 itibarıyla bir önceki yıla göre navlun fiyatları yüzde 229,3; emtia fiyatları ise yüzde 46,2 yükselmiştir. Küresel enflasyonun kalıcı olmasına bağlı olarak beklentilerin bozulmasının yanı sıra gelişmiş ülke para politikalarının sıkılaşması durumunda küresel finansal koşullar çok daha kırılgan bir hâle gelebilecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küresel gelişme ve değerlendirmelerden sonra, Türkiye ekonomisine ilişkin tespitlerimizi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Salgına bağlı olarak 2020 yılının ikinci çeyreğinde ekonomik büyüme kesintiye uğramış ancak alınan etkili önlemlerimiz sayesinde yılın ikinci yarısından itibaren ekonomimiz toparlanmaya başlamıştır. Türkiye, salgına rağmen 2020 yılında yüzde 1,8 büyüme kaydederek G20 ülkeleri arasında Çin'den sonra en hızlı ve pozitif büyüyen 2'nci ülke olmuştur. 2021 yılının ikinci çeyreğinde hız kazanan aşılamanın da etkisiyle ekonomimizdeki toparlanma süreci devam etmiştir. Yüzde 21,7 büyüme kaydettiğimiz 2021 yılının ikinci çeyreğinde G20 içerisinde en yüksek büyüme sıralamasında 2'nci sırada yer aldığımız malumunuz. Yılın ilk yarısında Türkiye ekonomisi yüzde 14,3 büyüme sağlamıştır. Bu dönemde özel tüketim yüzde 14,8 artarken toplam sabit sermaye yatırımları yüzde 16,4 büyümüştür. Ayrıca, net mal ve hizmet ihracatının yılın ilk yarısında büyümeye katkısı 3,9 puan olmuştur. Yılın üçüncü çeyreği itibarıyla kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılması normalleşme sürecine önemli katkı sağlamıştır. Son çeyrekte de ekonomide canlılığın devam ederek 2021 yılı genelinde ekonomimizin yüzde 9 büyümesi beklenmektedir. 2022 yılında ise ekonominin üretim ve talep yönüyle dengeli bir görünüm sergileyerek yüzde 5 büyümesi hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Covid-19 salgınının özellikle yılın ilk yarısındaki etkisiyle 2020 yılı genelinde önceki yıla göre istihdam 2,8 puan, iş gücüne katılım oranı ise 3,6 puan gerilemiş; 2020 yılı işsizlik oranı ise yüzde 13,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Salgının iş gücü piyasası üzerindeki etkilerinin azaltılması amacıyla kısa çalışma ödeneğinden fesih kısıtına pek çok tedbir uygulamaya

konulmuştur. Bu tedbirlerin ve toparlanma sürecinin etkisiyle salgının başta hizmetler sektörü olmak üzere istihdamda ve iş gücüne katılımda meydana getirdiği kayıplar telafi edilmiştir. 2021 yılı Ağustos ayı itibarıyla sanayi, inşaat ve hizmetler sektörlerinin tümünde istihdam salgın öncesindeki düzeyinin üzerindedir. Yılın kalan döneminde, ekonomik faaliyette beklenen olumlu görünümün katkısıyla istihdamın ve iş gücüne katılımın artması sonucunda, yıl sonunda işsizlik oranının yüzde 12,6 düzeyinde olacağı tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönemde, normalleşmenin ekonomik aktivite üzerindeki olumlu etkisinin yanı sıra, iş gücü piyasasına yönelik yapısal dönüşüm adımlarının hayata geçirilmesi, istihdam ve iş gücüne katılımda iyileşme sağlayacaktır. Program döneminde, istihdamın yıllık ortalama 1 milyon 170 bin kişi artması ve iş gücüne katılım oranlarındaki artışa rağmen, işsizlik oranının kademeli olarak gerileyerek program dönemi sonunda yüzde 10,9 seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; enflasyonu belirleyen en önemli faktörlerden biri olan enerji girdilerinde ve emtia fiyatlarında yaşanan olağan dışı gelişmelerin etkisiyle dünya genelinde beklentilerin üzerinde ve rekor seviyede bir fiyat artışı izlenmektedir. Söz konusu küresel eğilime rağmen, para ve maliye politikalarımızı arz yönlü yapısal politikalarımızla ve verimlilik artışı kanalıyla destekleyerek enflasyonu tekrar tek hanelere indirmeye kararlıyız. Bu kapsamda, uygulamakta olduğumuz politikalarla enflasyonun belirleyicilerinden olan enerji fiyatlarının enflasyona en az etki etmesini sağlamaya çalışıyoruz. Örneğin Bloomberg Terminal verilerine göre, Avrupa'daki doğal gaz fiyatlarında son bir yılda 5 kata varan ciddi bir yükseliş yaşanmıştır, 5 kata varan bir yükseliş. Dünya genelinde ise doğal gaz fiyatları geçen yılın aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 89 oranında artış göstermiştir. İthal kömürün tonu 2020 yılında 50 dolar iken 4 katın üzerinde bir artışla 2021 Ekim ayında 270 doları görmüştür.

Ülkemizde ise yenilenebilir enerji başta olmak üzere enerji alanında yaptığımız yatırımlar ve doğal gazda uzun vadeli kontratlara sahip olmamız, arz güvenliği ve fiyat değişimlerinde önemli avantaj sağlamakta; doğal gaz fiyat artışlarının bir kısmı bütçeden karşılanarak tüketiciye son derece sınırlı bir artış miktarı yansıtılmaktadır. Örneğin, fiyatlar reel olarak Bulgaristan'da yüzde 56,7; Yunanistan'da yüzde 54, Fransa'da yüzde 24,2; avro bölgesinde ise yüzde 11,7 yükseliş göstermiştir. Ülkemiz elektrik fiyatları, Avrupa ülkelerinin elektrik fiyatlarının oldukça altında seyretmektedir. 2021 yılı ilk dokuz ayı itibarıyla ülkemiz elektrik fiyat ortalaması megavat/saat başına 41 avro olup Almanya, Fransa, İtalya'ya göre 30-40 avro daha düşük seviyededir. Küresel enerji piyasalarındaki anormal artışları göğüsleyerek vatandaşımıza yansıtmadık; bundan sonra da küresel eğilimlerin milletimize etkisini en asgari düzeyde tutmak için gayret göstermeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; dünyanın her köşesinde salgın kaynaklı engel ve riskler ne kadar zorluğa yol açsa da, 2020 yılında ihracatımızı OVP hedeflerimizi de aşarak 169,7 milyar dolarla kapatmayı başardık. 2021 yılının ilk dokuz ayında cumhuriyet tarihinin en yüksek ihracat rakamlarına ulaştık. 2021 yılı Eylül ayı ihracatımız, geçtiğimiz yılın aynı ayına göre yüzde 30 oranında artışla 20,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece, tarihimizde ilk kez aylık bazda 20 milyar dolar eşğini aşmış bulunmaktayız. İhracattaki bu şahlanışımızla, ülkemizin dünya ihracatından aldığı pay, yine, tarihimizde ilk kez yüzde 1'in üzerine çıkmıştır.

İhracatımızdaki bu başarının sırrı, ihracat desteklerimizin verimli kullanılması, sanayici ve ihracatçılarımızın yoğun talebe kapasite artırımlarıyla karşılık vermeleri, kaliteli mal sunmaları ve rekabetçi fiyatları ile coğrafya avantajını kullanmalarında yatmaktadır. Bunu yine, üreticimizle, sanayicimizle, çalışanımızla birliktelik içinde ortak çalışarak yaptık, başardık.

OVP’de belirlediğimiz 2022 yılı için hedefimiz olan 230,9 milyar dolar ve 2023 yılı hedefimiz olan 242 milyar dolar ihracat için ve hatta bu hedefleri aşmak için planlı bir şekilde çalışıyor, hazırlıklarımızı sürdürüyoruz. Bir taraftan, uluslararası arenada ülkemizin menfaatlerini savunmak ve yeni pazarlara açılmak için diplomasi faaliyetleri yürütürken diğer taraftan, ihracatımızdaki artışın sürdürülebilirliğini de sağlıyoruz. Ana ihracat pazarlarımızdaki toparlanmanın yanı sıra, küresel tedarik zincirlerine hızlı bir şekilde eklenilen rekabetçi sektörlerimiz ve destekleyici politikalarımızla ihracatımız yeni rekorlara imza atmaya devam edecektir.

Son dönemde yeşil kalkınma devrimi adına attığımız adımlarla ekonomimizde önemli bir dönüşüm hamlesi başlatmış bulunuyoruz. Uzun vadeli bir dönüşüm hamlesinden bahsediyoruz. Ekonominin pek çok alanını kesen yatay bir alan olan yeşil büyüme yaklaşımımızla hem iktisadi hem de çevresel kazanımları sürdürmeyi amaçlıyoruz. Yeşil Mutabakat Eylem Planı’mızla yeşil dönüşüm sürecini sistematik bir şekilde gerçekleştireceğiz. Ayrıca, Paris Anlaşması Meclisimizce onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanımız iklim değişikliği ve göç konusunda hayata geçirmeyi kararlaştırdığımız yeni yapısal düzenlemelerin müjdesini de ilan etmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ismi “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” olarak değiştirilecek, Bakanlık bünyesinde İklim Değişikliği ve Uyum Koordinasyon Kurulu oluşturulacaktır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza bağlı olarak yine, Bakanlığımızın altında ilgili tüm birimlerin -sadece kendi Bakanlığı değil, tüm Bakanlık ve birimlerin- yer alacağı bir İklim Değişikliği Başkanlığı da oluşturuyor olacağız. Bu adımlar, ekonomimizin çevreye duyarlılığının artırılmasına ve tüm sektörlerimizle yeşil ekonomiye ilerlemeye yönelik çabalarımızın da göstergesidir. Bunlarla ilgili çalışmalar da yine hem Komisyonumuzun hem de Meclisimizin önüne gelecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küresel konjonktür ve salgının getirdiği olumsuz koşullara rağmen finansal piyasalarımız sağlıklı bir şekilde ilerlemektedir. Bankacılık sektörümüz güçlü duruşunu sürdürmektedir. Yüzde 17’nin üzerinde seyreden sermaye yeterlilik rasyosu finansal sistemimizin sağlam duruşunun örneklerinden biridir. En az yüzde 20 oranında paylarını halka arz eden şirketlere, kurumlar vergisi oranının 2 puan indirimli uygulanması hayata geçirilmiştir. Böylece şirketlerimizin finansman temininde sermaye piyasalarını daha çok tercih etmeleri teşvik edilmiştir. Bu düzenlemenin de etkisiyle, küresel risk iştahının dalgalı seyrettiği bu dönemde dahi şirketlerimizin öz kaynaklarla finansmanı artarak sürmüştür.

2021’in ilk dokuz ayında 38 adet halka arz işlemi neticesinde 16,3 milyar TL’lik arza ulaşılmış olup, birincil halka arz sayısı tarihi yüksek seviyesine çıkmıştır.

Türkiye, salgın döneminin getirdiği zorluklara rağmen finansal istikrar bakımından da güçlü duruşunu sürdürmektedir; hane halkı, reel sektör ve kamu borçluluğu bakımından Türkiye, benzer ülke ortalamalarının altında düşük bir riskliliğe sahiptir. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre, 2021 yılı ilk çeyreği itibarıyla Türkiye’nin hane halkı borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 17 iken gelişmekte olan ülke ağırlıklı ortalaması yüzde 52,8’dir.

Finansal kesim dışındaki firma borcunun millî gelire oranında da Türkiye, 2021 yılı ilk çeyreği itibarıyla yüzde 72,3’le düşük riskliliğe sahiptir. Aynı dönemde, gelişmekte olan ülke ağırlıklı ortalaması yüzde 117,3’tür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; attığımız adımlar, aldığımız tedbirler ve gerçekleştirdiğimiz reformlar kamu maliyesine olumlu katkılar sağlamıştır. 2002 yılında faiz harcamalarının bütçe giderleri içerisindeki payı yüzde 43,2 iken 2022 yılı bütçesinde bu oranın yüzde 13,7 olması öngörülmektedir. Bütçede yüklü faiz ödemeleri yerine başka alanlara kaynak aktarımına imkân sağlayarak bunu tüm

iktidarımız boyunca sürdürmeyi başardık. Geride bıraktığımız on dokuz yılda taviz vermediğimiz bütçe disiplininiz sayesinde bir taraftan kamu borç stokumuzu millî gelire oranla düşürürken diğer taraftan büyük altyapı yatırımlarını da başarıyla gerçekleştirdik.

Görüyorsunuz ki mali başarımız kâğıt üzerinde kalmamış, hayata yansımış, halkımıza hizmet olarak geri dönmüştür. Salgın döneminde de başta sağlık ve eğitim olmak üzere, kamu hizmetlerine verdiğimiz önem ve bütçeden ayırdığımız kaynak halkımıza verdiğimiz değer in göstergelerinden biridir.

2002 yılında toplanan her 100 liralık verginin 85,7 lirası faiz harcamaları için ödenmekteydi, 2022 yılı bütçesinde ise her 100 liralık verginin sadece 19,1 lirasının faiz harcamalarına ayrılacağı öngörülmektedir.

2021 yılı Ocak-Eylül döneminde vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 39,7 oranında artmıştır. Vergi gelirlerinin yıl sonu itibarıyla yıllık yüzde 27 oranında artarak 1 trilyon 58 milyar lira olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Program döneminde de mali disipline bağlı kalarak, kalıcı gelir kaynaklarıyla kamu gelirlerinin kalitesini ve vergi tahsilatında etkinliğini arttıracaktır. Vergi tahsilinde ilkelî duruşumuzu koruyarak, vergi yükünün dengeli dağılımını ve vergi mevzuatının sadeleştirilmesiyle muafiyet, indirim ve istisnalara ilişkin güncelleme çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Kayıt dışılıkla mücadelemize aynı kararlılıkla devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; stratejik ölçütlere göre belirlenen borçlanma politikalarımız meyvelerini borç stokumuzun kompozisyonunda ve vade yapısında, salgına rağmen olumlu gelişmelerle vermektedir.

2002 yılında 9,4 ay olan iç borçlanmanın ortalama vadesi 2021 yılının ilk dokuz ayında 54 aya yükselmiştir. Devlet içi borçlanma senedi faizi 2002 yılında yüzde 62,7 seviyesindeyken, 2021 yılı ilk dokuz ayında 14,2 seviyesinde kalmıştır.

2001 yılında yüzde 75,5 olan AB tanımlı borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2021 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 38,4 seviyesine gerilemiştir. Kamu borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da 2021 yılı ilk çeyreğinde Türkiye için yüzde 40,3 iken gelişmekte olan ülkeler ortalaması yüzde 65,2 düzeyindedir. Önümüzdeki dönemde merkezî yönetim borcu içinde TL dışı borcun payını azaltarak kamu borcunda kur riskini asgari düzeyde tutmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; salgın sonrası dönemin ekonomik yapılanmasına uygun, sürdürülebilir, güçlü ve kaliteli büyümeye erişim sağlamak amacıyla Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 12 Mart 2021 tarihinde ekonomi reformları açıklanmış ve 23 Mart 2021 tarihinde Ekonomi Reformları Eylem Planı yayımlanmıştır.

Plan; fiyat istikrarı, istihdam, kamu maliyesi, finansal sektör ve cari açık alanlarında önemli yapısal dönüşümleri hedeflemektedir Bu başlıklar altında oluşturulan eylemler, belirlenen takvim doğrultusunda kademeli şekilde hayata geçirilmektedir. Bu kapsamda, haziran sonu itibarıyla takvimlendirilen 35 adet eylemin 31 adedini hayata geçirmiş bulunuyoruz. Bugün itibarıyla, eylül sonuna takvimlendirilen 13 eylemden 11'ini ve aralık sonuna takvimlendirilen 74 eylemin 9'unu tamamladık. Böylece Ekonomi Reformları Eylem Planı kapsamında takip ettiğimiz 154 eylemin yaklaşık yüzde 80'ini bu yıl sonu itibarıyla tamamlamış olacağız.

Güçlü bir ekonominin güçlü kurumlar ve koordinasyonla desteklenmesi gerektiğinin de bilincinde olarak, kurumsal yapımızı daha da sağlamlaştıracak adımlar atmaya devam ediyoruz. Ekonomi politikalarının eşgüdüm içerisinde daha bütüncül bir yaklaşımla oluşturulmasının ve daha etkin uygulanmasının sağlanması amacıyla Ekonomi Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Ayrıca, fiyat

istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesine ve sürdürülmesine katkı sağlamak amacıyla Fiyat İstikrarı Komitesi hayata geçirilmiştir. Finansal İstikrar ve Kalkınma Komitesi ise Finansal İstikrar Komitesine dönüştürülmüştür. Daha önce Hazine ve Maliye Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Türkiye İstatistik Kurumu, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ilişkili kuruluş yapısına dönüştürülmüştür. Kurul ve Komiteler, kurumlarımız arasındaki iş birliğini güçlendirerek fiyat istikrarına yönelik yapısal konularda eşgüdümü sağlama konusunda önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Yaklaşık iki yıldır kararlılıkla sürdürdüğümüz salgına yönelik ekonomik tedbirlerimizden de bahsetmek istiyorum. İlk vakaların ülkemizde görüldüğü 2020 yılı Mart ayında hızla harekete geçerek Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketini açıklamış ve üretim ve istihdamı destekleyen uygulamaları hayata geçirmiştik. İşletmelere yönelik finansman koşullarının kolaylaştırılmasıyla çalışma ve sosyal hayata ilişkin tedbirleri içeren birçok alanda sağladığımız desteklerimizi salgının seyrine göre genişleterek arttırmaya devam ettik. Bu süreçte gelir politikası araçlarını da etkin kullanarak 70,2 milyar TL vergi ve sosyal güvenlik prim ödemelerini erteleyerek işletmeleri destekledik. Başta birçok mal ve hizmetin KDV oranları ve iş yeri kira stopajları olmak üzere salgının ekonomideki olumsuz etkilerini bertaraf etmek için indirimler yaptık. Ayrıca, salgından etkilenen işletmelerimize ciro kaybı, kira ve nakdi destek sağladık. Bu desteklerle 2,5 milyona yakın esnafımıza toplam 9 milyar TL hibe desteğinde bulduk. İşletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmak amacıyla Kredi Garanti Fonu limitini artırdık. Bu kapsamda, vatandaşlara, esnaf ve firmalara hazine destekli kredi paketleri oluşturduk. Toplamda 143 milyar TL tutarında kurumsal ve bireysel kredinin ertelenmesini yaptık.

Salgının istihdam üzerindeki etkilerini en aza indirebilmek amacıyla daha fazla çalışan ve işletmemizin kısa çalışma ödeneğinden yararlanma şartlarını esnettik. Getirilen fesih kısıtıyla işverenlerin çalışanları ücretsiz izne ayırmalarına imkân sağladık, bu kapsamda ücretsiz izne çıkarılanlara nakdi ücret desteği verdik. İş yerlerinde haftalık normal çalışma sürelerine dönüşmesini teşvik etmek amacıyla normalleşme desteği uygulaması getirdik.

Salgın kapsamında ekonomiyi desteklemek amacıyla alınan tedbirler 2021 yılı Ağustos ayı itibarıyla toplam 705,5 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu kapsamda Covid-19 salgınıyla mücadele kapsamında uygulanan tedbirlerin ekonomik büyüklüğü ise gayrisafı yurt içi hasılanın yüzde 10,6'sına ulaşmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Covid-19'a karşı vatandaşlarımızın aşılınması ve yerli aşı geliştirme sürecine ilişkin olarak da Komisyonunuza bilgi vermek istiyorum. Aşılama bu yıl önemli bir mesafe katettik. Our World in Data araştırmasına göre 19 Ekim 2021 tarihi itibarıyla dünyada uygulanan toplam aşı sayısı 6,71 milyar düzeyine yükselirken en az 1 dozla aşılınmış olanların dünya nüfusuna oranı yüzde 49 seviyesine ulaşmıştır.

Ülkemiz aşılama dünyanın en başarılı ülkeleri arasındadır. Uygulanan 114,4 milyon doz aşıyla Türkiye dünyada 7'nci sırada yerini almıştır. Ülkemizde 18 yaş üstü nüfusun yüzde 76,7'sine 2 doz aşı uygulanmıştır. Toplam nüfusa oranla en az 1 doz aşılınanların oranı ise yüzde 66 olup bu oran dünya ortalamasının üzerindedir.

Güçlü sağlık altyapımızla tüm vatandaşlarımızın aşıya erişimine yönelik süreçleri bugüne kadar başarıyla yönettik. Bununla birlikte vatandaşlarımızın sağlığını ve refahını güvence altına almak için yerli aşı çalışmalarını destekliyoruz. Yerli aşımız olan Turkovac'ın faz3 çalışmaları son hızla devam etmektedir. Virüs Benzeri Parçacık (VLP) aşımızın da faz2 aşaması tamamlanmıştır, önümüzdeki günlerde faz3 aşamasına geçmesini bekliyoruz. Çalışmalarını yakından takip ettiğimiz yerli aşılarımızı en kısa sürede vatandaşlarımızın ve tüm insanlığın hizmetine sunmayı hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bütçe sürecinin sadeleştirilmesi, kamuoyunun tek temel belgeye odaklanmasının sağlanması amacıyla orta vadeli program ve orta vadeli mali plan OVP altında birleştirilerek tek belge hâline getirilmiştir. Orta vadeli programla salgın sonrası toparlanma sürecinde makroekonomik istikrarın korunduğu, cari açığın kademeli düşürüldüğü; sürdürülebilir, yüksek, kapsayıcı büyüme ortamını sağlamayı amaçlıyoruz. Enflasyonla mücadeleyi kararlılıkla sürdürmek, yurt içi tasarrufları artırmak, özel yatırım kaynaklı büyüme yapısını oluşturmak ve finansal istikrarı güçlendirmek program döneminde temel makroekonomik öncelikler olacaktır.

Salgın sonrası toparlanma sürecinde gelişmiş ülkelere yakınsama sürecimiz de hızlanacaktır. 2002 yılında 9.279 dolar olan satın alma gücü paritesine göre kişi başı gelirimizin 2022 yılında hedeflediğimiz büyüme artışıyla 33.605 dolara çıkmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bütçe büyüklükleriyle ilgili bilgi vermeden önce program dönemine ilişkin politika ve öngörülerimizi de paylaşmak istiyorum. 2021 yılı sonunda gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 3,5'ü kadar bir bütçe açığı oluşacağını öngörmekteyiz. Salgına ilişkin tedbirlerin sürdürüldüğü bu yıl, sene başında yüzde 4,3 olarak hedeflediğimiz bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranını 2020 yılıyla aynı seviyede tutmayı öngörüyoruz. Bütçe açığının program döneminde sırasıyla yüzde 3,5, yüzde 3,2 ve yüzde 2,9 seviyelerinde gerçekleşmesini hedefliyoruz.

2021 yılında AB tanımlı genel yönetim borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranının bir önceki yıla göre 3,2 puan azalarak yüzde 36,6 olarak gerçekleşmesini ve program dönemi sonunda yüzde 34,7'ye gerilemesini hedeflemekteyiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2020 yılı Kesin Hesap Kanun Teklifi'ne ilişkin temel büyüklüklere değinerek konuşmama devam etmek istiyorum. 2020 yılında; bütçe giderleri 1 trilyon 204 milyar lira, bütçe gelirleri 1 trilyon 28 milyar TL, bütçe açığı 175,3 milyar lira, faiz dışı açık 43,1 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılında 175,3 milyar TL olarak gerçekleşen merkezî yönetim bütçe açığı, başlangıçta öngörülen açığın 36,4 milyar TL üzerinde; yıl sonu gerçekleşme tahmininin ise 63,9 milyar TL altında gerçekleşmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2021 yılı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin yıl sonu beklentimiz şu şekildedir: 2021 yılında; merkezî yönetim bütçe giderlerinin 1 trilyon 506,3 milyar lira, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 1 trilyon 276,3 milyar lira, bütçe açığının 230 milyar 16 milyon lira, faiz dışı açığın 50 milyar 473 milyon lira olarak gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz.

2021 yıl sonu bütçe açığının 230 milyar 16 milyon lirayla bütçe başlangıç hedefinin 14 milyar 977 milyon lira altında gerçekleşeceğini yine tahmin ediyoruz. Bu açığın millî gelire oranının ise yüzde 3,5 olacağını öngörüyoruz.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakacak olursak, 2021 yılında, personel giderlerinin 351,4 milyar lira, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinin 57,4 milyar lira, mal ve hizmet alım giderlerinin 130,6 milyar lira, cari transferlerin 587,1 milyar lira, sermaye giderlerinin 125,1 milyar lira, sermaye transferlerinin 18,5 milyar lira, borç verme giderlerinin 56,5 milyar lira, faiz giderlerinin 179,5 milyar lira olarak gerçekleşmesini bekliyoruz.

2021 yılında vergi gelirlerinin ise yaklaşık 1 trilyon 58 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise yaklaşık 218,4 milyar lira olacağını öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamın bu bölümünde sizlere 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi hakkında bazı bilgiler vermek istiyorum.

2022 yılı bütçemiz, ele almış olduğumuz orta vadeli program uyarınca amaçlanan ekonomik, sosyal ve mali hedefleri gözeterek şekilde hazırlanarak Komisyona sunulmuştur.

2022 yılı bütçemizde; bütçe giderleri 1 trilyon 751 milyar lira, faiz hariç giderler 1 trilyon 510,6 milyar lira, bütçe gelirleri 1 trilyon 472,6 milyar lira, vergi gelirleri 1 trilyon 258,3 milyar lira, bütçe açığı 278,4 milyar lira olarak öngörülmüştür.

2021 yılına göre 2022 yılı bütçe ödenekleri yüzde 30,1 artmaktadır. Bu artış yaklaşık 404,8 milyar liraya denk düşmektedir.

Bütçemizdeki temel harcama kalemleriyle artışı yüksek olan harcama kalemleri şu şekildedir: Kamu sermayeli kuruluşlar başta olmak üzere borç verme giderleri 2021 yılına göre yüzde 62,2 oranında artarak 38 milyar liradan 61,6 milyar liraya yükselmiştir. Mal ve hizmet alım giderleri 2021 yılına göre yüzde 43,9 oranında artarak 89,1 milyar liradan 128,1 milyar liraya yükselmiştir. Sermaye giderleri 2021 yılına göre yüzde 27,5 oranında artarak 103,7 milyar liradan 132,3 milyar liraya yükselmiştir.

Personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri ile personel giderlerini karşılama ödeneğinin toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 28,6'dır. Kamu personel giderleri enflasyon hedefleri ile kamuda istihdam edilecek yeni personel alımı kapsamında bir önceki yıla göre yüzde 29,8 oranında artarak 499 milyar 900 milyon liraya yükselmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan transferler 2021 yılına göre yüzde 8,1 oranında artarak 280,7 milyar liraya yükselmiştir. Gelirden ayrılan payların toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 11,3'tür. Gelirlerdeki artış nedeniyle gelirden ayrılan paylar 2021 yılı ödeneklerine göre yüzde 40,4 oranında artarak 197 milyar 507 milyon liraya yükselmiştir.

2022 yılı bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ise şu şekildedir: Personel giderleri 424,8 milyar, Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri 69,1 milyar, mal ve hizmet alım giderleri 128,1 milyar, cari transferler 657,3 milyar, sermaye giderleri 132,3 milyar, sermaye transferleri 10 milyar, borç verme giderleri 61,6 milyar, yedek ödenekler 27,4 milyar, faiz giderleri 240,4 milyar Türk lirasıdır.

2022 yılında merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 2021 yılı gerçekleşme tahminine göre yüzde 15,4 artışla 1 trilyon 472,6 milyar lira, vergi gelirlerinin yüzde 18,9 oranında artarak 1 trilyon 258,3 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise 214,3 milyar liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2022 yılında bütçe gelirlerinin alt kalemleri şu şekilde tahmin edilmektedir: Gelir vergisi 257,2 milyar, kurumlar vergisi 172,4 milyar, özel tüketim vergisi 219,4 milyar, dâhilde alınan KDV 123,9 milyar, ithalatta alınan KDV 290,8 milyar, motorlu taşıtlar vergisi 24,6 milyar, banka ve sigorta muameleleri vergisi 34,3 milyar, damga vergisi 34,3 milyar, harçlar 43,7 milyar, diğer vergiler 57,7 milyar, vergi dışı gelirler 214,3 milyar liradır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2022 yılı bütçemiz, nitelikli istihdam oluşturan, ihracata dayalı, istikrarlı, dengeli ve gelir dağılımı adaletini gözeterek bir büyüme yapısı oluşturma amacı doğrultusunda, salgın sonrası toparlanma sürecinde büyüme potansiyelini artırma, ülkemizin yeşil dönüşümünü ivmelendirme ve millî teknoloji hamlemiz çerçevesinde yenilikçiliği yaygınlaştırma hedeflerini desteklemektedir.

Sürdürülebilir ve sağlıklı gelir kaynaklarının artırılması için vergilemede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde verginin tabana yayılması ve gönüllü uyumun artırılmasına yönelik çalışmalar 2022 yılı bütçesinde de sürdürülecektir.

Bu dönemde mali disipline kararlılıkla devam edilerek kaynakların verimli kullanılması sağlanacak ve tasarrufları arttıracak yapısal değişiklikler hayata geçirilecektir.

2021 yılı bütçesiyle birlikte hayata geçirilen performans esaslı program bütçe sistemi, paydaşlardan alınan geri dönüşler doğrultusunda geliştirilerek, çıktı ve sonuç odaklı bütçeleme yaklaşımının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Her bütçemizde olduğu gibi, 2022 yılı bütçemizde de yatırımlara ayrı bir önem veriyoruz. Yatırım bütçemizi, sektörlerimizin yenilikçi ve rekabetçi yapısını güçlendirerek, istihdamı arttırarak ve vatandaşlarımızın yaşam kalitesine öncelik veren projeler üzerine oluşturduk.

On Birinci Kalkınma Planı'mız çerçevesinde sanayi, sağlık, eğitim, ulaştırma, AR-GE ve tarımsal sulama gibi sektörlerle öncelik vermeye devam edeceğiz.

Bu amaçla, 2021 yılında 2,5 katına çıkarılan DSİ'nin sulama sektörü yatırımlarını 2022 yılında da yüzde 37 arttırarak 12,2 milyar liraya yükseltiyoruz.

Eğitim yatırımları ise her sene olduğu gibi bu yıl da öncelik verdiğimiz alanların başında gelmektedir. Tüm çocuklarımızın kaliteli eğitime erişimini sağlamak amacıyla okulların fiziki imkânlarının iyileştirilmesi, yeni derslik yapımları, eğitim yapılarının depreme karşı güçlendirilmesi, okulların ağ alt yapılarının iyileştirilmesi ve internet erişiminin sağlanması gibi faaliyetler başta olmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığının yatırım bütçesini 11,3 milyar liradan 15,2 milyar liraya çıkarıyoruz.

Böylece, Millî Eğitim Bakanlığı yatırım ödeneklerini 2022 yılında bir önceki yıla göre yüzde 35 oranında arttırıyoruz. Yükseköğretim de dâhil edildiğinde bu artış yüzde 26,4 olacaktır.

Sağlık Bakanlığı ve üniversitelerin sağlık sektörü yatırımlarını toplam 20,1 milyar liradan 30,8 milyar liraya yükseltiyoruz. 2021 yılında 1 milyar 125 milyon liraya çıkardığımız organize sanayi bölgesi ve küçük sanayi yatırımlarına ayırdığımız kaynağı, 2022 yılında 1 milyar 270 milyon liraya yükseltiyoruz. Aynı şekilde, TÜBİTAK TARAL için tahsis edilen AR-GE bütçesini 2,5 milyar liraya yükseltiyoruz.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının toplam sermaye giderleri ödenegini 17,8 milyar liraya çıkartarak kent içi ulaştırma ve demir yolu yatırımlarına verdiğimiz desteği arttırıyoruz.

Cumhurbaşkanlığı 2021 yılı bütçesinin başlangıç ödenegi 4 milyar 39 milyon lira iken, 2022 bütçe teklifi yaklaşık yüzde 3,7 azalış göstermiş ve 3 milyar 890 milyon lira olarak belirlenmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; iktidara gelirken milletimize, ülkemizi eğitim, sağlık, adalet ve güvenlik temelleri üzerinde yükseltme sözü vermiştik.

Bunların içerisinde eğitimi önceliklerimizin en başına almıştık. Çağın gerektirdiği her türlü bilgi ve beceriyle donatılmış yetişmiş insan gücümüzü, ekonomimizin, toplumumuzun ve demokrasimizin lokomotifini olarak görüyoruz.

Devletimizin tüm imkânlarını seferber ederek Covid-19 salgınının yoğun seyrettiği dönemlerde uzaktan eğitim yoluyla evlatlarımızın eğitimlerinden kopmalarını sağlamış durumdayız. Bu kapsamda, 2 milyon tablet bilgisayarı ihtiyaç sahibi öğrencilerimize ulaştırdık ve uzaktan eğitimi başarıyla yürüttük. Bir taraftan bu adımları atarken diğer taraftan yüz yüze eğitimin ikamesinin olmayacağı gerçeğinden hareketle yeni eğitim öğretim yılı için hazırlıklarımızı devam ettirdik. Millî Eğitim Bakanlığımız ve Sağlık Bakanlığımız okullarda alınması gereken önlemleri, yapılması gerekenleri birlikte belirlediler, tüm ilgili birimlerimiz ve bakanlıklarımız da buna tam destek verdiler. Hijyen, temizlik malzemeleri ve maske tedarikini sağlayarak velilerimizin, çocuklarını güvenle okula gönderebileceği bir altyapıyı sağladık.

2002 yılında 7,5 milyar lira olarak devraldığımız Millî Eğitim Bakanlığımızın bütçesini 2022 yılında 189 milyar liraya yükselttik. Üniversite ve öğrenci sayısındaki artışa bağlı olarak üniversitemize ayırdığımız kaynağı da sürekli artırıyoruz. 2002 yılında 3,1 milyar lira olan yükseköğretim kurumları bütçelerini 18,6 kat artışla 2022 yılında 57,7 milyar liraya çıkarıyoruz. Yükseköğretimi de dâhil ettiğimizde eğitim bütçemizi 2022 yılında yüzde 29,4 artırarak 273,5 milyar liraya yükseltiyoruz.

2022 yılı bütçemizden öğrencilerimize doğrudan nakdî ve aynı olarak önemli destekler sağlamaya devam edeceğiz. Bu kapsamda tahsis edilen ödenek tutarı 34 milyar TL'dir. Bu çerçevede 1,8 milyon öğrencimizin faydalandığı burs ve öğrenim kredisi için 16,7 milyar; 1 milyon 282 bin öğrencimizin faydalandığı taşınmalı eğitim ve yemek yardım programı için 6,3 milyar; 423 bin engelli evladımızın faydalanacağı eğitim programları için yaklaşık 5,5 milyar; öğrencilerimize destekleme ve yetiştirme kursu çerçevesinde 964 milyon lira; pansiyonlarda barınan 320 bin öğrencimize barınma desteği olarak 1,4 milyar lira; ücretsiz kitap dağıtım kapsamında 1,2 milyar; özel okul desteği kapsamında 1 milyar; üniversitelerde uygulanan harç desteği kapsamında 889 milyon lira destek verilecektir. Ayrıca önümüzdeki aydan itibaren yardımcı ders materyalleri Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından hazırlanarak ücretsiz dağıtılmaya başlanacaktır. Bu müjdeyi buradan da vermek isterim.

Bunun yanı sıra kalkınmanın adaletli bir yapıyla sağlanabileceğinin bilinciyle adaletimizi sadece yaptığımız yatırımlarla değil, evrensel değerler ve mevzuat altyapısıyla da desteklemeye devam ediyoruz. Yargı hizmetlerinin daha iyi sunulması için insan kaynakları, bilişim, kurumsal yapı ve fiziki altyapıda da önemli bir yol aldık. Adalet temellerimizin en önemli kurumlarından Yargıtay Başkanlığı için inşa edilen yeni Yargıtay binası, başkentimizin en görkemli ve müstesna binalarından biri olmuştur.

Diğer taraftan, yargı reformları vesilesiyle hukukun üstünlüğünü güçlendiriyor ve demokrasinin işlerliğini artırıyoruz. Ne vesayet odaklarının ne sosyal medyadan hukuk darbesi yapmaya niyetlenen diplomatların ne de hukuki süreçleri siyasallaştırmaya çalışan çevrelerin yargı işleyişimizde hiçbir hükmü yoktur. Avrupa Komisyonunun yanı sıra Türkiye raporu da dâhil olmak üzere, adalet sistemimiz dış etki ve yorumlardan münezze, bağımsız, tarafsız ve adil şekilde işleme devam edecektir.

Güvenlik alanında terörle mücadeleimiz tüm kararlılığımızla devam ediyor, vatanımızın ve milletimizin güvenliğini sağlamaya, hak ve menfaatlerini korumaya azami önem veriyoruz. Yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirdiğimiz operasyonlarla bölücü terör örgütünü kıpırdayamaz hâle getirdik ve terör örgütüne katılımları tarihin en düşük seviyesine indirdik. Terör örgütlerine karşı sınırlarımızda ve sınırlarımızın hemen ötesinde tarihimizin en başarılı operasyonlarını gerçekleştirmenin yanı sıra Libya'da darbecilere karşı yürütülen meşruiyet mücadelesinden Karabağ zaferine kardeşlerimizle beraber birçok bölgesel başarıya imza attık. Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni bölgede denklemden dışlamaya yönelik hamleleri kararlı duruşumuzla boşa çıkardık.

Bölgemizde karşı karşıya kaldığımız jeopolitik, güvenlik meseleleriyle iç ve dış kaynaklı terör tehditleri, savunma ve güvenlik birimlerimizin ihtiyaçlarının süratle ve etkin şekilde karşılanmasını, yerli ve millî savunma sanayimizin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Karşılaştığımız ambargo ve engellemeler bizleri yerli ve millî savunma sanayimizi geliştirmeye yönlendirmiş, bu alanda yerlilik, millîlik oranımız yüzde 20'den yüzde 80'lere çıkararak kendi kendine yeter hâle gelmiştir. Bu vesileyle millî teknoloji hamlemize ve savunma sanayisinde tam bağımsız Türkiye hedefine ömrünü adanarak insansız hava araçları başta olmak üzere pek çok teknolojiye ülkemizde öncülük etmiş Özdemir Bayraktar'a ve ülkemizin kalkınmasına emek veren ahirete irtihal etmiş tüm kahramanlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Cumhurbaşkanımız liderliğinde savunma sanayimiz, KOBİ'lerimiz, araştırma kuruluşlarımız, üniversitelerimiz başta olmak üzere tüm paydaşları ve özgün katma değeriyle ülkemizin gurur vesilesi olmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2019 yılının sonlarında ortaya çıkan Covid-19 salgını hâlen küresel düzeyde etkisini sürdürmektedir. Bu süreçte güçlü sağlık altyapımız ve yüksek aşılama oranlarımızla sağlık yönetimini başarılı bir şekilde yürütmekteyiz. Hâlihazırda önem arz eden sağlık sektörü ihtiyaçları, küresel ölçekte etkisini sürdüren Covid-19 salgını nedeniyle ilave artış göstermiştir. Bu kapsamda merkezî yönetim bütçesinden sağlığa ayrılan kaynağı Sosyal Güvenlik Kurumu hariç olmak üzere 2022 yılında yüzde 47,3 oranında artırarak 122,6 milyar liraya çıkardık. Covid-19'la mücadele kapsamında aşı temini başta olmak üzere sağlık hizmeti sunumunda sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla hastanelerin yapım, bakım ve onarım giderleri için ihtiyaç duyulan kaynağa bütçemizde yer verdik. Sağlık sektöründe bilimsel çalışmaların önemini göz önünde bulundurarak yükseköğretim kurumları sağlık uygulama ve araştırma merkezlerine sağlık sektörü kapsamında 6,2 milyar lira kaynak ayırdık. 2002 yılında bütçeden sağlığa ayırdığımız pay yüzde 2,5 iken 2022 yılında bu oran yüzde 7'ye çıkmış durumdadır. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılacak sağlık harcamaları da düşünüldüğünde sağlık alanına ilişkin ayrılan kaynak 304,6 milyar liraya ulaşacaktır. Bu kapsamda 2022 yılında tedavi harcamaları için 142,1 milyar lira, ilaç harcamaları için 75,9 milyar, aile hekimliği için 13,8 milyar lira kaynak ayırdık.

2022 yılında özel sektörün yenilikçi ve üretken yatırımlarını destekleyecek altyapı yatırımlarına kaynak ayırmaya devam edeceğiz. 2022 yılında merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki idarelere sermaye giderleri için 132,3 milyar lira ödenek öngörülmüştür. Hükümetlerimiz döneminde verdiğimiz önem doğrultusunda yerel yönetimlere bütçeden ayrılan kaynak miktarı da artırılmıştır. Bu kapsamda büyükşehir ve diğer belediyelerimiz ile il özel idarelerimize ayırdığımız kaynağı yüzde 38,6 artırarak 158,2 milyar lira seviyesine yükseltiyoruz. Hükümetlerimiz döneminde özel amaçlı bölgesel ve kırsal kalkınma projelerine, önceki dönemlere göre çok yüksek kaynaklar ayırdık, ayırmaya devam ediyoruz.

Köylerin altyapısını güçlendirmek amacıyla oluşturduğumuz KÖYDES Projesi için 1,8 milyar, SUKAP projesi için 1 milyar lira kaynak ayırıyoruz. 2002 yılında bütçenin sadece yüzde 1,3'üne tekabül eden sosyal harcamalara ayrılan kaynağı da 2022 yılında bütçenin yüzde 6'sına yani 104,2 milyar liraya yükseltiyoruz.

2022 yılında, ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla 23,4 milyar lira; 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 15,6 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 13,2 milyar lira, yoksul ailelere elektrik tüketim desteği kapsamında 2,4 milyar lira, ekonomik yoksunluk içinde olan çocuk ve gençlerimizin aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 2,5 milyar lira, engelli eğitim taşıma giderleri için 1,3; eşi vefat etmiş kadınlara yardım kapsamında 353 milyon lira, engelli eğitim taşıma giderleri için 1,3 milyar lira, asker ailelerine yardım kapsamında 161 milyon, koruyucu aile uygulaması için yaklaşık 295 milyon lira kaynak ayırdık.

2022 yılında, bütçemizden tarıma ayırdığımız kaynağı 57,6 milyar liraya çıkartıyoruz. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 25,8 milyar, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 16,3 milyar, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT'lerin finansmanı ve ihracat destekleri için 15,5 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Tarım sektörüne yönelik yatırım ödeneklerini yine artırmaya devam ediyoruz. Tarımsal sulama yatırımı ödeneği 2020 yılında 3,7 milyar lira düzeyindeyken 2021 yılında bu rakamı 9 milyar liraya çıkardık, 2022 yılında da bir önceki yıla göre yüzde 39 artışla 12,5 milyar liraya çıkarıyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; özel sektör yatırımlarının yarattığı katma değer ve istihdamın bilinciyle son yıllarda önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2022 yılında da tüm hızıyla devam ediyoruz. Reel kesim destekleri için bütçemizden 68,9 milyar lira olarak ayırdığımız kaynak bunun göstergesidir. Bu kapsamda, Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 35,2 milyar, hazine destekli kefaletle sağlanan krediler için 6,2 milyar, tarımsal işletmeler ve çiftçilerimiz için faiz destek tutarı olarak 9,8 milyar lira, Halk Bankası aracılığıyla kullanılabileceğimiz esnaf kredileri faiz desteği için 7,2 milyar, ihracat destekleri kapsamında 5,2 milyar, küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin desteklenmesi için 1,8 milyar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız aracılığıyla kullanılmak üzere teşvik ödemeleri kapsamında 2,9 milyar, diğer destekler için 600 milyon lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yurt içi tasarruflarımızın büyümemizin sürdürülebilirliği ve sermaye oluşumu için önemini de farkındayız. Hane halkı tasarrufunun artırılması amacıyla oluşturduğumuz Bireysel Emeklilik Sistemi'nde, doğrudan devlet katkısı olarak desteğimizi 7,2 milyar liraya çıkartıyor, bu sayede 2022 yılı sonunda bütçeden karşılanan toplam devlet katkısı tutarını 38,6 milyar liraya yükseltiyoruz. Diğer taraftan, 2021 yılında yapılan değişiklikle birlikte, on sekiz yaşın altındaki vatandaşlarımızın da Bireysel Emeklilik Sistemi'ne katılımına imkân sağlanmıştır. Bu kapsamda, katılımcı sayısı 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla çok kısa bir sürede yaklaşık 75 bin kişiye ulaşmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; son on dokuz yılda, kamu görevlilerimizin özlük haklarını gözetmeye devam ettik, enflasyona da ezdirmedik. 2002-2021 Ekim döneminde, aile yardımı ödeneği dâhil, en düşük memur maaşı 2002 yılı Aralık ayında 392 TL iken 2021 yılı Ekim ayında 4.881 liraya çıkarılmış olup 12 kattan fazla yükselmiştir. Aile yardımı ödeneği dâhil ortalama memur maaşı ise 2002 yılı Aralık ayında 578 TL iken 10 kattan fazla artırılarak 2021 yılı Ekim ayında 5.852 liraya çıkarılmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2002 yılından bu yana uyguladığımız gelir politikamızın esas ve nihai amacı vatandaşlarımızın refahını artırmaktır. Gelir politikalarımızla, aynı zamanda küresel salgının ekonomik ve sosyal etkilerini de dikkate alarak yatırımları, katma değerli üretimi, ihracatı, yurt içi tasarrufları, nitelikli istihdamı destekleyerek ekonomimizin rekabet gücünü artırmayı; esnafımıza, tüccarımıza destek olmayı hedefliyoruz.

Yine, gelir politikaları kanalıyla fiyat istikrarına yönelik politikaların desteklenmesi amacıyla para politikalarına azami derecede destek oluyoruz. Küresel enerji piyasalarındaki anormal yükselişleri göğüsleyerek vatandaşlarımıza tam olarak yansıtılmaya çalışıyor, doğal gaz alım maliyetimizin yaklaşık yüzde 43'ü, elektriği ise üretim maliyetimizin yaklaşık yüzde 50'si daha düşük fiyata vatandaşlarımıza sunuyoruz. Ülkemiz elektrik fiyatları ise Almanya, Fransa ve İtalya gibi ülkelere göre, daha önceden de ifade ettiğim şekilde, megavatsaat başına 30-40 avro daha düşük seviyededir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küresel ekonomik salgının mükelleflerimiz ve vatandaşlarımız üzerindeki etkilerini hafiflettik. Salgının ülkemizde etkilerinin hissedilmeye başladığı 2020 yılının Mart ayından itibaren vatandaşlarımızın vergi ve prim yükümlülüklerini erteledik, esnaf ve sanatkarlarımıza hibe, kira ve ciro kaybı desteği verdik.

Peş peşe yaşanan doğal afetlerde vatandaşlarımızın yanında durduk. Beyanname ve bildirim verme, vergi ödeme başta olmak üzere bazı vergisel yükümlülüklerinin sürelerini uzattık ve vergisel kolaylıklar sağladık. Mükelleflerimizin kamuya olan borçlarını yapılandırdık.

Eğitim hizmetleri, yeme, içme, ulaşım, konaklama ve çeşitli esnaf faaliyetleri, iş yeri kiralama kiralaları başta olmak üzere birçok alanda önemli vergisel indirimleri hayata geçirdik.

Belirli hizmetlere yönelik uygulanan gelir stopaj ve KDV indirimleriyle enflasyonu azaltıcı yönünde destekledik ve Hükümet olarak salgının ekonomik etkilerini asgari düzeye indirdik. Enflasyonla mücadelede destek olmak amacıyla Eşel Mobil Sistemi'ni etkin bir şekilde kullandık. Akaryakıt ürünleri üzerinden alınan özel tüketim vergisi tutarında indirimler yaparak birçok sektör için girdi mahiyetinde olan akaryakıt fiyatlarının yükselmesini, daha fazla yükselmesini engelledik.

Bu uygulamalar nedeniyle doğal olarak önemli maliyetlere katlanıyoruz. Bu kapsamda, yıl sonuna kadar 125 milyar liralık kamu gelirinden vazgeçerek vatandaşımıza, esnafımıza, çiftçimize ve reel sektöre güçlü bir destek sağladık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; istihdam imkânlarının artırılması da uygulamakta olduğumuz vergi politikalarının öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, gerek istihdam maliyetlerinin azaltılması gerekse ücretler üzerindeki vergi yükünün düşürülmesi için hükümetlerimiz döneminde önemli reformları hayata geçirdik. 2002 yılında fon payı dâhil yüzde 49,5 olan gelir vergisi üst dilim oranını yüzde 40'a, en alt dilim oranını ise yüzde 22'den yüzde 15'e indirdik. Asgari geçim indirimi müessesesini getirerek çalışanlarımızın vergi yükünü düşürdük. İstihdamın desteklenmesi ve iş gücü maliyetlerinin azaltılması amacıyla, 2022 yılı sonuna kadar uygulanmak üzere, işe alınacak her bir işçi için asgari ücret üzerinden ödenmesi gereken tüm SGK primleri ve vergileri on iki ay boyunca karşıyoruz. Yani istihdam maliyetinin yaklaşık yüzde 36'sına tekabül eden 1.556 lirayı biz devlet olarak karşıyoruz. Bu desteği kadın, genç ve engelli istihdamında on sekiz ay olarak uyguluyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yukarıda da belirttiğim üzere, ekonomi reform programımızda yer alan ve toplumun birçok kesimine önemli rahatlamalar getirecek olan vergisel düzenlemeleri de birer birer hayata geçiriyoruz. Yüce Meclisimizde kabul edilen kanun teklifiyle, küresel salgının vatandaşlarımız üzerindeki etkilerini daha da hafifletmek amacıyla 835 bin civarında basit usulde vergilendirilen esnafımızın kazancını tamamen vergiden istisna ediyoruz. Çiftçimizi ve tarım sektörümüzü desteklemek amacıyla tarımsal destekleme ödemelerinden bundan sonraki süreçte gelir vergisi almayacağız. Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerimizin sıklıkla talep ettiği, son dönem geçici vergi beyannamesini kaldırıyoruz. Böylece gerek mükelleflere gerekse meslek mensuplarına iş yükü açısından önemli bir rahatlama sağlamış olacağız. Ayrıca, yeni yatırımları vergisel açıdan teşvik ediyor, işletmelerimizin sermaye yapılarını güçlendirici ve öz kaynaklarıyla finansmanı özendirici düzenlemeleri hayata geçiriyoruz. Mükelleflerimizin vergiye uyum seviyelerini daha da güçlendirmek amacıyla vergiye uyumlu mükellef indiriminden yararlanma şartlarını kolaylaştırıyoruz. Elektronik uygulamalarımızı daha da yaygınlaştırıyor, e-dönüşüm uygulamalarıyla vergiye uyum maliyetlerini azaltıyoruz. Bu konuda nihai hedefimiz, mükelleflerimizin vergi dairesine gitmeden tüm işlemlerini gerçekleştirmesidir. Bu amaca yönelik olarak yaptığımız son düzenlemeyle, elektronik vergi dairesi kurulabilmesine yönelik yasal altyapıyı oluşturuyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı Kabinesi tarafından yapılacak icraatların yol haritası olan bütçe teklifimiz, milletimize en iyi kamu hizmetini en etkin şekilde ulaştırma şiarımız doğrultusunda hazırlanmıştır. Küresel ekonomiye ilişkin belirsizliklerin arttığı, risk iştahında dalgalanmaların yaşandığı, küresel emtialarda fiyat artışı, küresel enflasyonda artışın yeniden gündeme geldiği, ekonomik aktivitenin ve ticaretin, çip krizi ve navlun fiyatlarındaki artışlar gibi bazı aksaklıklar nedeniyle baskı altında kaldığı bu süreçte, Hükümet olarak zamanında aldığımız tedbirlerle ekonomimizi güçlü bir şekilde büyütmeyi başardık. OVP'yle çerçevesini oluşturduğumuz temel politikalarla da ekonomimizin makroekonomik şoklara karşı direncini sağlamlaştırmayı amaçladık. Bu

çerçeve de hazırladığımız 2022 yılı bütçemizi, salgının etkilerini hafifletme, kalkınma hedeflerimize yakınsama ve vatandaşlarımızın refahını artırma yönündeki çabalarımızın önemli bir parçası olarak takdirlerinize sunuyoruz.

Bütçemiz, AK PARTİ hükümetleri döneminde hazırlanan geçmiş 19 bütçe gibi, Türkiye'nin başarı hikâyelerine ve muzaffer çıktığı mücadelelere dayanak oluşturacaktır. Ayrıca, Gazi Meclisimizde sürdüreceğimiz bütçe görüşmeleri, yürütme erkinin demokratik yollardan denetlenmesi yönünde sağlam bir zemin teşkil edecektir. Mali disiplinden taviz vermeden yeni hükümet sistemimizin sağladığı hız ve dinamizmi kullanarak hazırladığımız bütçemizin milletimiz için en güzel hizmetlere vesile olacağına inanıyorum.

Konuşmamı sonlandırırken, 2022 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanun ve 2020 yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tekliflerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, çalışmalarımız boyunca sağladığı perspektif, liderlik ve destek nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanımıza, millî mutabakat zemininde buluşarak yapısal reformları uyum içinde hayata geçirdiğimiz Cumhuriyet İttifakı'na, bütçe çalışmalarını yürüten Strateji ve Bütçe Başkanlığına, bütçe teklifinin oluşmasında katkıda bulunan Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere tüm bakanlıklarımıza; bağlı, ilgili, ilişkili kamu kuruluşlarımıza, görüş ve önerileriyle katkı veren tüm meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarına teşekkür ediyorum. Komisyon görüşmeleri süresince yapacağımız ve yapacağımız yoğun çalışmalar ve vereceğiniz katkılar için sizlere de şimdiden şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Başkan ve değerli Komisyon üyelerimiz, teşekkür ediyorum.

Tekrar hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Fuat Oktay'a kapsamlı sunumları için ben de Komisyonumuz adına çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, başta Strateji ve Bütçe Başkanlığımız, Hazine ve Maliye Bakanlığımız, Gelir İdareemiz olmak üzere bu çalışmaların hazırlanmasında emeği geçen tüm kurum ve kuruluşlarımıza, ilgili bürokratlarımıza da teşekkür etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, 2022 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ve 2020 yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi ile Sayıştay raporlarının geneli üzerindeki görüşmeler için 26 Ekim 2021 Salı günü saat 10.00'da tekrar bir araya gelmek üzere birleşimi kapatıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 15.38

